

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
BIZNESA, VADĪBAS UN EKONOMIKAS FAKULTĀTE
EKONOMISKO SISTĒMU VADĪBAS TEORIJU UN METOŽU
KATEDRA

EKOSKOLU IETEKME UZ VIDES APZIŅAS VEIDOŠANU

Ecoschools impact on environmental awareness

BAKALAURA DARBS

Vadības zinību bakalaura studiju programma

Vides un uzņēmējdarbības vadības apakšvirziens

Autors: **Līva Ieleja**

Studenta apliecības Nr.: li13004

Darba vadītājs: Asoc.prof., Dr. oec. Džineta Dimante

ANOTĀCIJA UN ATSLĒGVĀRDI

Bakalaura darba "Ekoskolu ietekme uz vides apziņas veidošanu" pētīta Ekoskolas programmas un parasto skolu ietekme uz jauniešu intereses veicināšanu par vides jautājumiem un to pievēršanu videi draudzīgām darbībām. Pētījuma mērķis ir izpētīt Ekoskolu ietekmi uz vides apziņas veidošanu Latvijas vidusskolēnu vidū.

Bakalaura darba uzdevumos ietilpst izpētīt vai izglītības pilnveidošana spētu risināt vides problēmas un noskaidrot vai skolās un uzņēmumos ir vienlīdz svarīgi, ka tie rūpējas par vidi un izmanto videi draudzīgākas metodes, kā arī Ekoskolās un parastajās skolās veikto aptaujas rezultātu analizēšanu.

Bakalaura darbs sastāv no ievada, trīs nodaļām, secinājumiem, priekšlikumiem, izmantotās literatūras un avotu saraksta un diviem pielikumiem. Darbā iekļauts 31 attēls.

Atslēgvārdi: Ekoskolas programma, vides apziņas veidošana, Izglītība kā vides problēmu atrisinājums, vides izglītība

ANNOTATION

Bachelor thesis "Eco School impact on environmental awareness" focus on Eco schools program and the normal schools impact on young people's interest in environmental issues and the importance of environmentally friendly activities. The objective of bachelor's thesis is to explore Eco school impact on environmental awareness in Latvian secondary schools.

Bachelor's work tasks include exploring whether educational development could resolve environmental problems and to find out whether it's equally important that schools and enterprises take care of the environment and use environmentally friendly methods and Eco schools and ordinary schools survey results analysis.

Bachelor thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions, recommendations, bibliography and source list and two appendices. Work includes 31 images.

Keywords: Eco schools program, environmental awareness, education as environmental problem solution, environmental education

SATURS

ANOTĀCIJA UN ATSLĒGVĀRDI.....	2
ANNOTATION.....	3
SATURS.....	4
IEVADS.....	5
1. IZGLĪTĪBAS NOZĪME ATTIECĪBĀ UZ VIDES PROBLĒMĀM.....	7
1.1. Izglītības loma klimata pārmaiņu risināšanā.....	7
1.2. Skolu un uzņēmumu mijiedarbība	9
2. EKOSKOLAS PROGRAMMA.....	11
2.1. Ekoskolu programmas būtība	11
2.2. Ekoskolu attīstība pasaulē.....	12
2.3. Ekoskolu programmas darbība	14
2.4. Ekoskolas programmas tēmas.....	16
2.5. Ekoskolas programmas priekšrocības un trūkumi	22
3. EKOSKOLU UN PARASTO SKOLU IETEKME UZ SKOLĒNU ATTIEKSMI PRET VIDES PROBLĒMĀM	24
SECINĀJUMI	57
PRIEKŠLIKUMI.....	59
IZMANOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS	60
PIELIKUMI.....	62
1.pielikums.....	63
2.pielikums.....	68

IEVADS

Zinātniskie pētījumi liecina par to, gadiem ejot apkārtējās vides stāvoklis tikai turpina pasliktināties, kā piemēram, gaisā, augsnē un ūdenī pieaug piesārņojuma daudzums, laikapstākļi vairs nav gadalaikam atbilstoši un neatjaunojamo resursu apjomi tikai turpina samazināties. Kā vienu no vides problēmu risinājumiem zinātnieki min tieši izglītību, jo viņi uzskata, ka izglītoti cilvēki spēs rast risinājumu tam, kā veicināt vides ilgtspējas uzlabošanu.

Ekoskolu programma darbojas kā vides izglītības veicinātājs, tā ir pieejama pirmsskolas izglītības iestādēs, sākumskolās, pamatskolās, vidusskolās un arī augstskolās. Tas ir kā sākuma posms jauniešiem, lai radītu viņiem interesi un rūpes par vides saudzēšanu. Ekoskolu būtība ir izveidot efektīvu skolas vides pārvaldes sistēmu, kas ne tikai sniegtu papildu izglītības iespējas jauniešiem, bet būtu arī efektīvs veids, kā skolai ietaupīt resursus, tādējādi samazināt izmaksas.

Bakalaura darba **mērķis** ir izpētīt Ekoskolu ietekmi uz vides apziņas veidošanu Latvijas vidusskolēnu vidū. Pētījumā tiks noskaidrots vai Ekoskolas programma veicina sabiedrību vairāk pievērsties vides problēmām un to risinājumam, nekā parastās skolas.

Lai sasniegtu bakalaura darba mērķi, ir izvirzīti sekojošie **uzdevumi**:

1. Pamatojoties uz literatūras un zinātnisko rakstu analīzi, izpētīt vai izglītības pilnveidošana spētu risināt vides problēmas;
2. Izpētīt vai skolās un uzņēmumos ir vienlīdz svarīgi, ka tie rūpējas par vidi un izmanto videi draudzīgākas metodes;
3. Aptaujāt Ekoskolas un parastās skolas skolēnus ar mērķi noskaidrot skolas ietekmi uz sabiedrības vides apziņas veidošanu;
4. Identificēt vai Ekoskolu programmai ir lielāka ietekme nekā parastajām skolām uz jauniešu interesi veicināšanu par vides jautājumiem un to pievēršanai videi draudzīgām darbībām.

Lai veiksmīgi tiktu izpildīti izvirzītie uzdevumi mērķa sasniegšanai, tika pielietotas šādas metodes:

1. Zinātnisko rakstu analizēšana par izglītības nozīmi, kā vides aktuālo problēmu risinājumu.

2. Informācijas meklēšana un analizēšana par Ekoskolas būtību un attīstības gaitu ar interneta resursu palīdzību.
3. Skolēnu aptauja Ekoskolās un parastajās skolās, lai noskaidrotu skolas ietekmi uz jauniešu un to ģimeņu pievēršanos videi draudzīgam dzīvesveidam.
4. Intervijas ar Ekoskolu vēstnešiem un to viedokļa uzklauššana par Ekoskolas programmas darbības pozitīvajiem un negatīvajiem aspektiem.

Bakalaura darbs sastāv no trīs nodaļām. Pirmajā nodaļā darba autore izmantojot literatūras un zinātnisko rakstu palīdzību, izvērtēja izglītības lomu klimata pārmaiņu risināšanā, gan arī skolu un uzņēmumu mijiedarbību. Darba otrajā nodaļā autore izpētīja Ekoskolas programmas būtību, tās attīstības gaitu Pasaulē un programmas darbību. Trešajā nodaļā darba autore ar praktiska pētījuma palīdzību salīdzināja Ekoskolas un parastās skolas radīto ietekmi uz skolēnu pievēršanu domāt un rīkoties videi draudzīgāk, kā arī identificēja Ekoskolu ietekmi uz vides apziņas veidošanu.

Bakalaura darba sagatavošanā izmantoti tādi datu avoti, kā zinātniskā literatūra, zinātniskie pētījumi, interneta resursi un Ekoskolas programmas publicētie materiāli. Pētījuma veikšanai tika izmantotas divas kvalitatīvās pētīšanas metode – Ekoskolu un parasto skolu audzēkņu aptaujas un intervijas ar Ekoskolu vēstnešiem.

1. IZGLĪTĪBAS NOZĪME ATTIECĪBĀ UZ VIDES PROBLĒMĀM

Mūsdienās ļoti aktuāli ir runāt par vides problēmām, kā arī ir nepieciešams rast tām risinājumus. Ir būtiski, ka tiktu veicināta gan cilvēku izpratne par kvalitatīvas vides nozīmi cilvēka labklājības nodrošināšanā, gan arī panākts, lai tie darbotos vides labā un ilgtspējīgas attīstības mērķu labā. Lai efektīvāk pievērstu cilvēku uzmanību, šos jautājumus ir nepieciešams risināt jau no mazotnes, tātad, ja par šīm problēmām jau nav sākuši runāt vecāki, tad kā sākuma posms būtu minams skolas vecums, kad bērniem skolās ir iespēja mācīties par vides problēmām un kā tās risināt.

1.1. Izglītības loma klimata pārmaiņu risināšanā

Vides izglītība ir veids, kā sabiedrībai vēstīt par vides aizsardzības jautājumiem un panākt augstāku vides apziņas līmeni sabiedrības vidū. Vides izglītības ietvaros tiek iegūtas zināšanas un izpratne par vidi un vides aizsardzības problēmām, izkoptas vides aizsardzības problēmu risināšanai nepieciešamās prasmes un iemaņas, kā arī attīstīta atbildīga attieksme un motivācija aizsargāt vidi. Zinātnes un izglītības sfēru, valsts pārvaldes, akadēmiskā, privātā un sabiedrības sektora sadarbība ir ilgtspējīgas attīstības veicinātājs gan vietējā līmenī, gan globālā.¹

ANO 2016.gada 1. janvārī izvirzīja 17 ilgtspējīgas attīstības mērķus un kā 13.mērķis ir noteikts, ka ir nepieciešams veikt steidzamus pasākumus, lai cīnītos ar klimata pārmaiņām un to radīto ietekmi. Kā viens no uzdevumiem, lai to panāktu ir izvirzīts – izglītības uzlabošana un cilvēku izpratnes veicināšana par klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām, ietekmes samazināšanu un agrīnu brīdināšanu.²

Ne tikai cilvēku izglītība var uzlabot vides problēmu uzlabošanu, bet arī zināšanas par klimata izmaiņām var uzlabot gan izglītību, gan komunikāciju par veselības draudiem, kas izriet no notiekošajām vides pārmaiņām. Tāpēc ir svarīgi, ka skolēni un studenti zina, kādas ir nākotnes tendences, lai mainītu cilvēku attieksmi un vērtības, kas spētu uzlabot vides stāvokli.³

Vides problēmas ir vairāk nekā tikai ekoloģiskas problēmas, domu un saprašanas neskaidrības un attīstības problēmas, bet pamatā tās ir zināšanas un nepilnvērtīga izglītība, kas

¹ *Vides izglītība*. Pieejams: <http://www.atkritumi.lv/lv/vides-izglitiba/> (skatīts 24.04.2017.)

² *Goal 13: Take urgent action to combat climate change and its impact*. Pieejams: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/climate-change-2/> (skatīts 20.04.2017.)

³ Escoc-Roland A., Gutierrez-Perez J., Meira – Carrea P. *Education on climate risks and their implications for health*, Procedia – Social and Behavioral Sciences, 237. sējums, 2017. 599-605.lpp

ir risināmas ar mācīšanu par vidi un to kā saprast un risināt šīs dabas problēmas. Tāpēc no šī punkta ir jāatceras pasniedzēju un skolotāju atbildība par to, lai tiktu nodibināts tiešs kontakts ar bērniem un jauniešiem, lai viņi ieklausītos pasniedzēju teiktajā un sāktu uztvert vides problēmas nopietni jau skolas un studiju gados un iesaistītu tajā arī savu ģimeni. ⁴

Izglītības līmenis ir stiprākais ierocis, kā informēt sabiedrību par notiekošajām klimata pārmaiņām. Ieguldot tajā, lai izglītība būtu kvalitatīva, var panākt to, ka nākamā paaudze ir uz pareizā ceļa, lai cīnītos ar globālām problēmām. ⁵

Pirmkārt, izglītība aizpilda zināšanu trūkumu. Saprātne par to, kā klimata pārmaiņas ietekmē cilvēku dzīvi var radīt priekšrocības, lai ar to cīnītos. Tas īpaši attiecas uz nabadzīgo sabiedrības daļu, kas visvairāk cieš no ražas neauglības un dabas katastrofām, kā piemēram, zemes nogruvumiem, plūdiem, katastrofām, ko izraisa klimata pārmaiņas. Sabiedrība, kurai pēc katras katastrofas ir jāatjaunojas no nulles laiž garām straujas attīstības iespējas. Izprotot, kā viņu pasaules mainās un ka dabas katastrofu iespēja tikai palielinās, šīm populācijām ir jāsāk rīkoties un tās var veidot noturību un mācīties, kā pielāgoties negaidītām un arī lēnām klimata notiekošajām pārmaiņām. Otrkārt, izglītība samazina vienaldzību. Zinot pasākumus ar kuru palīdzību var risināt klimata pārmaiņas, var pavērt plašas iespējas ekonomikas izaugsmei. Lielajiem investoriem būtu jāliek saprast, ka ilgtspējīgi risinājumi var uzlabot labklājības līmeni un radīt papildus ekonomiskās iespējas. Par piemēru var ņemt Nigēriju, kur izglītības un lauksaimniecības tehnikas uzlabošana palīdzēja dubultot lauksaimniecības ienākumus vairāk nekā miljons cilvēkiem, vienlaikus atjaunojot milzīgas platības izpostītās zemes. Treškārt, izglītība sniedz tehniskās zināšanas, kas ir vajadzīgas, lai veidotu inovatīvāko un labāku nākotni – tādu, kas sevī ietver tīru un drošu enerģiju, ilgtspējīgu lauksaimniecību un attīstītākas pilsētas. Paplašināta piekļuve izglītībai novestu pie vairāk inovācijām – jaunu biznesa ideju rašanas uzņēmējiem, lai risinātu vietējās problēmas. Globāli, iedzīvotāji nevar paļauties uz izglītības centriem, kā piemēram, Silīcija ieleja vai Oxforda, lai tā tad izstrādātu klimata problēmu atrisinājumu. Risinājumi varētu nākt no tehnoloģiju centriem, bet tie nāk no ciemiem un attīstības pilsētām, no lauksaimniekiem un ražotājiem, jo tur šīs redzes loks ir daudz plašāks un aptver visu pasauli. Un tikai tas radīs noslēgtu ciklu. Ir vieglāk izglītēt cilvēkus, lai tie ceļotu un integrētos jaunās sabiedrībās, lai tie dalītos zināšanās, ko tie ir paņēmuši sev līdzī. ⁵

---

⁴ Valderrama – Hernandez R., Alcantara L., Limon D. *The complexity of environmental education: teaching ideas and strategies form teachers*, Procedia – Social and Behavioral Sciences, 237 sējums, 2017. 968-974.lpp

⁵ Calderon F. *Climate I san Education Issue*. Pieejams: <https://www.project-syndicate.org/commentary/climate-change-education-issue-by-felipe-calderon-2016-07> (skatīts 24.04.2017.)

Pēc darba autores domām izglītota pasaules sabiedrība var veikt izšķirošos soļus, kas nepieciešami, lai tiktu atrisinātas klimata pārmaiņu problēmas, bet nepieciešama ir arī sabiedrības interese un vēlme iesaistīties šajā procesā. Ir nepieciešama visu pasaules cilvēku apvienošanās vienotam mērķim, lai tiktu glābta pasaule un nākamajam paaudzēm nodota droša zeme, kur dzīvot.

1.2. Skolu un uzņēmumu mijiedarbība

Skola ir sākums jebkuram cilvēkam, kurš vēlāk turpina veidot savu dzīvi un savu karjeru - gan lielam, gan mazam uzņēmējam, gan darbiniekam, kurš strādā starptautiskā vai mazā uzņēmumā. Jebkuram skola ir bijis kā pamats tam, kas viņš ir kļuvis nākotnē, tam kādas ir viņa vērtības un iegūtās zināšanas. Tātad starp skolu un uzņēmējdarbības vidi ir pavisam neliela robeža, jo arī apkārt gandrīz katrai skolai ir kāds uzņēmums, arī pati skola ir darba devējs un iespējams kāda skolēna nākotnes darba vieta. Tāpēc ir svarīgi, ka bērniem skolā māca to pašu ar ko viņiem jāsaskaras ikdienas dzīvē ārpus skolas.

Jēdzieni ilgtspēja un korporatīvā sociāla atbildība pēdējos gados izskan arvien biežāk un uzņēmumi sāk tam pievērsties, lai kļūtu videi draudzīgāki un uzlabotu savu reputāciju gan sabiedrībā, gan investoru piesaistei. Korporatīvā atbildība Latvijā tiek uzskatīta kā uzņēmuma pieeja risku un procesu vadībai ar mērķi nodrošināt ne tikai sava uzņēmuma, bet arī sabiedrības un vides ilgtspēju.⁶

2011.gadā Latvijā tika dibināta biedrība “Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūts” (InCSR), kas darbojas ar mērķi stiprināt valsts un vietējās kopienas ilgtspējīgu attīstību, izglītojot sabiedrību un paaugstinot izpratni par atbildīgu un tālredzīgu rīcību un sekmējot pilsoniskās sabiedrības attīstību. InCSR uzņēmumiem piedāvā uzticamus mērījumus, rīko un piedalās dažādos projektos, semināros un kampaņās par atbildīgu, tālredzīgu un drošu uzvedību. Katru gadu šī biedrība izvērtē Latvijas uzņēmumus un piešķir labākajiem apbalvojumus – ilgtspējas indeksa novērtējumu, atbildīga biznesa novērtējumu un ģimenei draudzīgākā uzņēmuma novērtējumu.⁷

Uzņēmumi visā pasaulē aizvien vairāk savas organizācijas darbības procesos ievieš videi saudzīgākas metodes, iesaistīties vides kampaņās, tā pat arī valsts likumdošana tiek uzlabota ar jauniem noteikumiem par to, lai uzņēmumi pievērstu lielāku uzmanību tam,

⁶ Helmane D. *Uzņēmumi sāk apzināties savu ietekmi uz vidi*. Pieejams: http://www.tvnet.lv/zala_zeme/otra_dzive/538890-uznemumi_sak_apzinaties_savu_ietekmi_uz_vidi (skatīts 26.04.2017.)

⁷ *Kas mēs esam*. Pieejams: <http://www.incsr.eu/lv/incsr-eksperti/kas-mes-esam/> (skatīts 26.04.2017.)

kādu piesārņojumu tas rada. Arī Latvijā ir izdoti vairāki likumi, kuri uzņēmumiem ir jāņem vērā, kā galvenie būtu minami, likums “ Par piesārņojumu” un “Vides aizsardzības likums”. Un šie likumi darbojas arī uz privātpersonām un valsts iestādēm.

Tātad, ja pasaule cenšas vērst uzņēmumu darbību uz videi draudzīgākiem apstākļiem, tad ir svarīgi, ka jau skolas gados jaunajiem uzņēmējiem un topošajiem darba ņēmējiem tiek mācītas šīs lietas, tā pat ir arī svarīgi, ka uzņēmumi, kas darbojas blakus skolām un uzņēmumi, kuru darbību bērni redz ikdienā ievēro šos principus. Jo bērnam ir ne tikai jādzird teorija, kā problēmas var risināt, bet jāredz arī kā tas tiek darīts praktiski. Tāpēc skolām ir nepieciešams sadarboties ar uzņēmumiem un rīkot ekskursijas, lai bērni ar savām acīm var redzēt, kas notiks, ja vides problēmas netiks risinātas un kas notiks, ja cilvēki tomēr par to sāks domāt un centīsies to atrisināt. Jau no mazotnes ir nepieciešams veidot bērnu apziņu par vides problēmām un stāstīt arī par to risinājumu, lai vēlāk viņi var būt tie, kas ir spējīgi ieviest jaunas inovācijas.

2. EKOSKOLAS PROGRAMMA

Mūsdienu aktuālajām vides problēmām ne tikai pievēršas uzņēmumi no visas pasaules, bet arī pirmskolas izglītības iestādes, sākumskolas, pamatskolas, vidusskolas un arī augstskolas no visas pasaules, kuras ir iestājušās Ekoskolas programmā un aktīvi veic šīs programmas uzdevumus, lai visi kopā spētu sasniegt kopīgi izvirzītos mērķus.

2.1. Ekoskolu programmas būtība

Ekoskolu būtība ir izveidot efektīvu skolas vides pārvaldes sistēmu, kas ne tikai sniegtu papildu izglītības iespējas jauniešiem, bet būtu arī efektīva un attaisnotu reālos pasākumos skolas vides apsaimniekošanā un organizēšanā. Ekoskolu programma ir viens no visaptverošākajiem un arīdzan populārākajiem vides izglītības modeļiem pasaulē. Programmas pamatā ir vienkāršas un brīvi piemērojamas, bet tai pat laikā savu efektivitāti jau drīz apliecinošas vides pārvaldes sistēmas izveide skolā. Bet šī programma neaprobežojas tikai ar vides pārvaldību skolā, jo tā veicina izpratni par vidi, saistot to ar daudziem mācību priekšmetiem, veido attieksmi un vērtības, interesi par vidi un līdz ar to arī vēlmi rīkoties, pie tam procesā iekļaujot ne tikai skolas dzīvē iesaistītos, bet arī apkārtējo sabiedrību, tādējādi veicinot kopējo vides apziņas attīstību.⁸

Ekoskolu programmas simbols, atpazīstamākais elements un arī viens no tās veiksmes pamatcēloņiem ir stimula sistēma skolām par sekmīgu līdzdalību programmas aktivitātēs un to prasību pilnīgu ieviešanu – Zaļā Karoga balva, kas arī ir kā Ekoskolas programmas simbols un tas tiek piešķirts tikai tām skolām, kuras ir parādījušas vislabāko sniegumu, ieviešot Ekoskolas prasības. Tā ir atzīta un prestiža vides kvalitātes zīme, ar ko lepojas skolas visā pasaulē.⁹

Pašlaik Ekoskolu programmā ir iesaistītas vairāk kā 49 000 skolas visā pasaulē, Latvijā tās ir gandrīz 200 izglītības iestādes, sākot no pirmskolas izglītības iestādēm līdz pat augstskolām. Sevišķi jāuzsver, ka šī programma nekonkurē ar citām vides izglītības iniciatīvām, bet rada ietvaru koordinētam un sekmīgam ilgtermiņa darbam ar vides izglītības jautājumiem skolās. Ekoskolas ir atvērta un demokrātiska programma, kas sniedz iespēju skolniekiem veidot un īstenot aktīvu attieksmi un pieņemt lēmumus par vides uzlabošanu gan skolā, gan mājās.⁸

---

⁸ *Ekoskolu programma*. Pieejams: <http://www.videsfonds.lv/lv/Ekoskolas> (skatīts 25.03.2017.)

⁹ *Eco-Schools programme*. Pieejams: <http://en.unesco.org/greencitizens/stories/eco-schools-programme> (skatīts 02.04.2017.)

2.2. Ekoskolu attīstība pasaulē

Vairāk nekā divus gadu desmitus Ekoskolas ir attīstījušās no Eiropas izglītības programmas, kas darbojās četrās valstīs, līdz Apvienoto Nāciju Organizācijas Vides programmai (UNEP). Izveidojot Pasaules modeļa programmu, kura veicina vides izglītību, pārvaldību un ilgtspēju, kā arī ir sertificēta starptautiskā līmenī. Ekoskolas izveide notika 1992.gadā, Apvienot Nāciju Organizācijas konferencē, kā atbilde uz nākotnes apzinātajām vides aizsardzības vajadzībām. Tā savu darbību ar Eiropas Komisijas atbalstu uzsāka 1994.gadā Dānijā, Vācijā, Grieķijā un Apvienotajā Karalistē, kas tiek uzskatītas par četrām, Ekoskolas programmu aizsācēju valstīm.¹⁰

1999.gadā Ekoskolu programma no Eiropas padomes Ziemeļu-Dienvidu centra ieguva apbalvojumu par "Pasaules apziņas veidošanu par globālu izglītību" un no Nacionālās komitejas par "Starptautiskas sadarbības un ilgtspējas attīstību". 2002.gadā Apvienoto Nāciju Organizācijas Vides programmas un Vides izglītības fonds organizēja semināru par Ekoskolas programmu sadarbību ar Dienvidāfrikas skolām. 2003.gadā UNEP Ekoskolu programma identificēja, kā galveno paraugu – izglītības ilgtspējīgai attīstībai.¹¹

2004.gadā Ekoskolas programma sagaidīja savu desmito gadadienu. Programma bija aptvērusi 4487807 skolēnus, 233533 skolotājus, 12640 skolas un 1661 vietējās pašvaldības iestādes. Kopumā bija noorganizēti 16040 mācību semināru par Ekoskolu programmu.¹¹

2005.gadā "Toyota Motors Eiropa", izmantojot savu Eiropas "Toyota" fondu atbalstīja vides un inovācijas projektu. Pirmais šī projekta cikls bija - "Ilgtspējīga mobilitāte", un tika īstenots četrās valstīs - Itālijā, Vācijā, Spānijā, Anglijā un Ziemeļīrijā. Ar atbalstu no Eiropas Komisija, tika uzņemta filma ar pirmā cikla uzvarētāju skolas iesaisti.¹¹

Portugāles pilsētā Faro, 2006.gadā Ekoskolu programma organizēja semināru "Enerģijas Izglītība caur Ekoskolu". Un tajā pašā gadā, Starptautiskā Ekoskolu programma jau bija sasniegusi vairāk nekā 5 miljonus skolēnu un vairāk nekā 400 tūkstošus skolotāju no 22 tūkstošiem skolām un 4000 pašvaldībām. 2007.gadā iesaistot 15 valstis tika izstrādāta Ekoskolas programma par mācīšanās kvalitāti, standartizāciju un elastību. 2008. un 2009.gadā "Toyota Motors Eiropa" ar savu Toyota Eiropas fondu atbalstīja Vides un

---

¹⁰ *Eco-Schools programme*. Pieejams: <http://en.unesco.org/greencitizens/stories/eco-schools-programme> (skatīts 02.04.2017.)

¹¹ *About Eco – Schools*. Pieejams: <http://www.ecoschools.global/our-history/> (Skatīts 02.04.2017.)

inovācijas projekta otro ciklu ar tēmu “Klimata pārmaiņas: taupīsim enerģiju!”, kas norisinājās sešās valstīs – Itālijā, Portugālē, Turcijā, Somijā, Norvēģijā un Dānijā. 2008.gadā sadarbība ar Pasaules nākotnes padomi (WFC) tika izveidota, lai veicinātu un īstenotu “KidsCall” kampaņu, kura ierosināja atbalstīt bērnu tiesības uz taisnīgu un drošu pasauli. 2009.gadā sadarbībā ar britu starptautisko banku un finanšu pakalpojumu kontrolāciju sabiedrību (HSBC) tika uzsākts trīs gadu ilgs projekts, kas veicināja skolēnus aktīvāk iesaistīties par oglekļa emisiju samazināšanu. Iesaistījās tādas valstis, kā - Brazīlija, Ķīna, Anglija, Īrija, Japāna, Jordānija, Malta, Krievija, Slovākija, Dienvidāfrika un ASV. Tajā pašā gadā Ekoskolas pievienojās kampaņai “Nospied slēdzi”, ko atbalstīja Eiropas programma – Saprātīga Enerģija, kas norisinājās līdz 2010.gadam, kurā arī Ekoskolu programma ar tās māsas programmu - Jaunie vides reportieri saņēma otru lielāko sponsorējumu no “Wrigely” kompānijas fonda trīs gadu kampaņai ar mērķi cīnīties par mazāk atkritumiem. 2011.gadā Ekoskolu programma ieviesa karti, ar atzīmētajām Ekoskolām, lai tās savā starpā varētu kontaktēties. Iesaistīti Ekoskolu programmā bija jau vairāk nekā 11 miljoni skolēnu no 52 valstīm.¹²

2012.gadā Ekoskolas programma attīstījās un izveidoja jaunu mājas lapu, kā arī izveidoja savu Facebook lapu un ieviesa Ekoskolu globālo rīcību dienu, kas ir starptautiska iniciatīva, kurā ik gadu piedalās vairāki desmiti miljoni skolēni visā pasaulē organizējot pasākumus, kuros jaunieši aktualizē jautājumus par videi draudzīgu dzīves veidu, kā arī iesaista pasākumos sabiedrību. 2014. gadā Ekoskolu programmai pievienojas arī Indija. Ekoskolai pievienojas arī Austrālija ar saukli “Saglabāt Austrāliju skaistu”. Mazāk atkritumu kampaņa uzsāk jaunu trīs gadu ciklu ar divdesmit divu valstu Ekoskolu iesaisti un piecu valstu jauno vides reportieru iesaisti, pieejamais budžets tam bija 3,7 miljoni ASV dolāru. Zaļā Zemes Organizācija Ganā arī uzsāk Ekoskolu programmu. Ekoskola izveido savu LinkedIn lapu. 2015.gadā Indijas Okeāna komisija (IOC) caur viņu izveidoto Salu projektu, kuru finansiāli atbalstīja Eiropas Savienība arī pievienojās Ekoskolu programmai.¹²

Pasaulē šobrīd Ekoskolu programmā ir iesaistījušās 49000 izglītības iestādes, no 64 pasaules valstīm un šis skaits tikai turpina pieaugt. Ir iesaistījušās skolas no visiem pasaules kontinentiem, gan no Ziemeļamerikas, Dienvidamerikas, Āzijas, Āfrikas, Austrālijas, bet visvairāk no Eiropas valstīm.

---

¹² *About Eco – Schools*. Pieejams: <http://www.ecoschools.global/our-history/> (Skatīts 02.04.2017.)

2.3. Ekoskolu programmas darbība

Skolas iesaiste Ekoskolu programmā norisinās izveidojot pārvaldes sistēmu un ar tās veikto darbību, kā arī skolas regulāru darbu ar apkārtējās vides jautājumiem. Skolas pārvaldes sistēma tiek veidota iekļaujot septiņus noteiktos programmas elementus. Šie elementi ir: Ekopadome, skolas vides pārskats, skolas vides rīcības plāns, pārraudzība un izvērtēšana, sasaiste ar mācību procesu, skolas un sabiedrības iesaistīšana kā arī vides kodekss.

Ekopadome ir pamatstruktūra Ekoskolas procesā. Padome organizē un vada Ekoskolas aktivitātes. Padomes darba rezultātā palielinās arī demokrātija lēmumu pieņemšanā, jo padomei jāatrisina arī skolēnu izvirzītās iniciatīvas.¹³

Ekopadomes izvirzītie mērķi un uzdevumi to sasniegšanai ir:

1. Nodrošināt, lai lēmumu pieņemšanā par skolas vidi tiek iesaistīti skolēni;
2. Nodrošināt, lai visi skolēni un skolas darbinieki būtu informēti par skolas līdzdalību Ekoskolu programmā;
3. Parādīt skolas vadības atbalstu ekopadomes iniciētajās darbībās un pasākumos;
4. Sasaistīt Ekoskolu programmas darbību ar skolas pārvaldi un vietējo sabiedrību.

Ekopadomes sastāvu skolas var izvēlēties pēc saviem ieskatiem, tomēr nepieciešams, lai tajā tiktu iekļauti:

1. Skolas administrācijas pārstāvis;
2. Skolotāji;
3. Skolēni (vēlams, lai skolēni būtu vismaz 2/3 no ekopadomes locekļiem);
4. Skolas saimnieks;
5. Vecāku pārstāvji;
6. Pašvaldību pārstāvji;
7. Skolas tehniskā personāla pārstāvji.¹³

---

¹³ *Ekoskolu metodiskais materiāls*. Pieejams: <http://www.videsfonds.lv/documents/Ekoskolas-metodiskais-materials.pdf> (skatīts 25.03.2017.)

Lai sasniegtu efektīvākos rezultātus ekopadomei ir nepieciešams sastāvēt no visiem minētajiem pārstāvjiem, jo tā ir iesaistīti gandrīz visi grupu pārstāvji, kas ir saistīti ar skolas darbu un ikdienu un kas var pamanīt nepilnības un uzlabot tās, kā arī veicināt tuvošanos Ekoskolas programmas mērķim.

Skolas vides pārskats

Pirms skola uzsāk vides aizsardzības pasākumus, ir nepieciešams novērtēt pašreizējo situāciju skolā un videi tās apkārtnē. Šajā procesā ir svarīgi, lai tiktu iesaistīti ar skolēni. Kad šī situācija ir izvērtēta, skola var izvirzīt sev konkrētu mērķus un uzdevumus, lai zinātu, kādai ir jābūt turpmākajai rīcībai. Vides novērtēšana dod priekšstatu par to kādu ietekmi skola rada uz vidi, kā tā palīdz skolēniem un sabiedrībai izprast šīs ietekmes spēku un palīdz izvēlēties prioritātes to rīcībai.

Skolas vides rīcības plāns

Iegūstot vides novērtējuma laikā radušos secinājumus, tiek veidots skolas darbības plāns, kurā ietver izvirzītos mērķus un kalendāro plānu vides situācijas uzlabošanai. Plāna izstrādei būtu ieteicams iesaistīt pēc iespējas vairāk skolēnus, lai tie var dot savu redzējumu uz darbu gaitu, kā arī, tas papildus dod viņiem zināšanas un ieskatu, tam, ko skola vēlas panākt.

Pārraudzība un izvērtēšana

Lai nodrošinātu to, ka tiek sekots līdzi izvirzītajiem skolas mērķiem, ir regulāri jāizvērtē darbības plāna gaita. Ja ir nepieciešams, tad ir jāveic izmaiņas tajā, tā, lai tas efektīvi strādātu un jāatzīmē ar sasniegumi. Izvērtēšanas procesu ir vēlams uzticēt skolēniem, lai tie var mērīt, svērt, uzskaitīt, dokumentēt, fotografēt un aizpildīt anketas, kas veicina skolēnus domāt un darboties videi draudzīgi. Gala rezultātā iegūtos datus un aktuālāko informāciju ir jāapspiež ekopadomes sēdēs.

Sasaiste ar mācību procesu

Ekoskolas programmu ir nepieciešams saistīt ar mācību priekšmetiem, tik cik tas vien ir iespējams, jo tādā veidā būs lielāki panākumi tam, lai šī programma strādā. Ir jācenšas panākt ilgtspējīgas attīstības jautājumu integrāciju visos skolas piedāvātajos mācību priekšmetos.

Skolas un sabiedrības iesaistīšana

Liela nozīme Ekoskolu programmā ir nodrošināt, lai skolēniem, skolotājiem, skolas darbiniekiem, skolēnu vecākiem, pašvaldību darbiniekiem un pārējai sabiedrības daļai rodas

izpratne par vides ilgtspējīgu attīstību. Ir ļoti svarīgi, lai tiktu iesaistīti iespējami vairāk cilvēku gan skolā, gan apkārtējā sabiedrībā. Skolas šo informācijas plūsmu var panākt ievietojot sludinājumus vietējā avīzē, sadarbojoties ar vides aizsardzības organizācijām, aptaujājot apkārtējās sabiedrības viedokli un apzinot vietējos uzņēmumus. Sākot ar skolēnu vecākiem, kaimiņiem, uzņēmējiem un pašvaldības darbiniekiem, ikviens no viņiem var būt padomdevējs vai pat finansiāls atbalsts. Tas dod popularitāti ne tikai Ekoskolas programmai, bet arī pašai skolai. Skolām ir nepieciešams rīkot pasākumus ar mērķi informēt un iesaistīt apkārtējo sabiedrību, lai veicinātu to domāšanu par videi draudzīgāku dzīves veidu.

Vides kodekss

Vides kodekss jeb Ekoskolas misija, ir katras skolas individuāli izdomāta misija pēc kuras tā vadīsies, tai ir jāparāda, kādus uzlabojumus skola gatavojas veikt vides situācijas uzlabošanai. Vides kodeksam ir jāietver skolas rīcības plāna galvenie mērķi un jāparāda, kādas aktivitātes skola veiks šo mērķu sasniegšanai un kāds ieguldījums būs nepieciešams no katra skolēna un skolas dzīvē iesaistītajiem cilvēkiem. Ir būtiski, tas ka skolēniem ir galvenā loma vides kodeksa izvēlē.

2.4. Ekoskolas programmas tēmas

Ekoskolas programmas pamats ir darbs ar aktuālākajām vides problēmām. Katru gadu skolām, kuras darbojas Ekoskolu programmas ietvaros ir nepieciešams izvēlēties tematu ar kuru skola strādās visa mācību gada garumā, mēģinot iesaistītajām personām sniegt ieskatu par attiecīgā temata lielākajām vides problēmām un sniegt to risinājumus, jo gan skolēniem, skolotājiem, skolēnu vecākiem, skolas darbiniekiem un pārējai sabiedrības daļai ir nepieciešams apzināt vides problēmas un tikt iesaistītiem risinājumu meklēšanā. Latvijas skolām katru gadu ir iespēja izvēlēties no astoņiem tematiem un tie ir – atkritumi, enerģija, ūdens, transports, veselīgs dzīves veids, skolas apkārtnē, klimata pārmaiņas un mežs.

Atkritumi

Atkritumi ir visu skolu un arī visu sabiedrisku iestāžu problēma. Regulāri sekojot līdzi atkritumu apsaimniekošanai skolā, tās apkārtējā teritorijā un pārlicinoties, ka skolas teritorija vienmēr ir tīra un sakopta, gan skolēni, gan vietējā sabiedrība spēs pamanīt uzlabojumus skolā, skolas apkārtnē un tās vizuālajā tēlā, kā piemēram, pie Limbažu 3.vidusskolas, kura ir Ekoskola ir izvietoti atkritumu šķirošanas konteineri (skatīt 2.1attēlā), kuri ir pieejami visiem skolas darbiniekiem un arī skolēniem. Teritorijas sakopšanu var veicināt ne tikai skolēnu

atbildību pret vidi, bet arī sniegt tiem lepnumu par paveikto. Skolas radīto atkritumu daudzuma samazināšana gan prasa laiku, gan no skolas darbiniekiem, gan no skolēniem. Tomēr vēlāk skolas vides uzlabošanā iesaistīti var justies gandarīti par paveikto, kā arī skolas izdevumi atkritumu apsaimniekošanā var sarukt.

2.1.attēls Limbažu 3. Vidusskolas atkritumu šķirošanas konteineri

Avots: Darba autores uzņemts attēls

Ekoskolas programmas mērķi attiecībā uz atkritumiem ir padziļināt izpratni par atkritumu daudzumu samazināšanas iespējām; samazināt, atkārtoti izmantot un pārstrādāt atkritumus, kad vien tas iespējams; sadarboties ar vietējo pašvaldību atkritumu apsaimniekošanas jautājumos; veidot izpratni par to, ka izvairīšanās no atkritumiem skolas teritorijā ir nepārtraukts process, kurā jāiesaistās visiem skolas sabiedrības locekļiem un uzskaitīt atkritumu savākšanu par pozitīvu darbību vides labā. Bet kā mācību mērķi ir izvirzīti, ka skolēni var noskaidrot cilvēku ietekmi uz vidi; lietot un veidot kartes, izmantojot noteiktu apzīmējumus darboties ar svariem, vērt un pierakstīt rezultātus, lietot mērvienības; gūt zināšanas par materiāliem un to izcelsmi, par vielu sadalīšanos un pārveidošanos; savākt, apstrādāt un pasniegt datus dažādās formās, izmantojot informācijas un komunikāciju tehnoloģijas; uzstāties ar priekšlasījumiem par atkritumu samazināšanas pasākumiem dažādām auditorijām un sadarboties kopīga mērķa realizēšanai. Atkritumu savākšana ir sarežģīts un samērā dārgs pasākums, kas lielākoties beidzas ar atkritumu kalnu aprakšanu izgāztuvēs. Tomēr pat tas, ja šīs atkritumu izgāztuves apsaimnieko pareizi, to saturs var kaitēt videi, saindējot augsni, atmosfēru un ūdeņus to teritorijā. Atkritumu daudzumu iespējams samazināt, izmantojot tos otrreiz – izvēlēties preces, ko var izmantot vēlreiz vai izdomāt

orģinālu veidu kā, kā lietot atkārtoti vai pārstrādāt – nodrošināt, ka atkritumi tiek pārstrādāti kādā citā produktā.¹⁴

Enerģija

Enerģijas izmantošana ir visas pasaules problēma, bet ikkatrs no mums var dod lielu ieguldījumu oglekļa dioksīda izmešu daudzuma mazināšanā.

Ekoskolas mērķi ir pievērst skolēnu uzmanību enerģijas ražošanas un izmantošanas saistībai ar vides problēmām; likt skolēniem apzināties saistību starp enerģijas izmantošanu un finansēm; parādīt, ka pasākumi, kas neprasa lielus finansiālus ieguldījumus, arī ir efektīvi un ietaupa gan enerģiju, gan arī finanses un apsvērt alternatīvu enerģijas avotu izmantošanu. Savukārt, kā mācību mērķi ir izvirzīti, ka skolēni var uzzināt par atjaunojamiem un neatjaunojamiem dabas resursiem; uzzināt par enerģijas iegūšanu, pārveidošanu un taupīšanu; savākt, apstrādāt un pasniegt datus dažādās formās, izmantojot informācijas un komunikāciju tehnoloģijas; izteikt priekšlikumus efektīvai enerģijas izmantošanai skolā; uzstāties ar referātiem, priekšlasījumiem par enerģijas patēriņa samazināšanas iespējām dažādu auditoriju priekšā un sadarboties kopīga mērķa realizēšanai.¹⁵

Ūdens

Lielākā daļa cilvēku uzskata ūdeni par kaut ko ļoti pašsaprotamu. Ūdens tek no krāna, kad mēs to atgriežam, ūdeni mēs lietojam, lai iztīrītu zobus, nomazgātu traukus vai pagatavotu ēdienu, bet nevar aizmirst par ūdens taupību, kad tas nav nepieciešams, piemēram, ziepējot rokas, vai liekot zobu pastu uz zobu birstes, ir nepieciešams to aizgriezt. Ekoskolās ikvienā vietā pie izlietnēm ir atgādinājums skolas audzēkņiem, lai tie taupa ūdeni (skatīt 2.2.attēlā) un atceras aizgriezt krānu, kad notiek kāda cita papildus darbība, kā arī šim atgādinājumam klāt tiek pievienots Ekoskolas simbols par ūdens taupīšanu un Ekoskolas galvenais simbols. Bet, liekot lietā nedaudz iztēles, ūdens kļūst arī par aizraujošu tematu mācību procesā. Kā Ekoskolas programmas izvirzītie mērķi ir nosaukti – parādīt skolēniem saistību starp ūdens patēriņu un izmaksām; padziļināt izpratni par vienkāršiem pasākumiem ūdens patēriņa samazināšanai; palīdzēt skolēniem un plašākai sabiedrībai saprast, ka ūdens resursu taupīšana un saglabāšana ir vitāli nepieciešama mūsu nākotnei. Kā galvenie mācību mērķi tiek ierosināti, ka skolēni var uzzināt par ūdens aprites ciklu; uzzināt par ūdens

---

¹⁴ *Ekoskolu metodiskais materiāls*. Pieejams: <http://www.videsfonds.lv/documents/Ekoskolas-metodiskais-materials.pdf> (skatīts 25.03.2017.)

¹⁵ *Themes*. Pieejams: <http://www.ecoschools.global/themes/> (skatīts 03.04.2017.)

taupīšanas iespējām; savākt, apstrādāt un pasniegt informāciju, izmantojot informācijas un komunikāciju tehnoloģijas; rezultātu darīt zināmus cietiem tādā veidā, kas viņus pārliecinātu mainīt attieksmi un uzvedību un sadarboties kopīga mērķa realizēšanai.¹⁶

2.2.attēls Limbažu 3. vidusskolas ūdens taupīšanas atgādinājums skolniekiem

Avots: Darba autores uzņemts attēls

Transports

Transports un problēmas, kas ar to saistītas ietekmē skolēnus tieši, tas ir gan attālums, kas skolēniem jāmēro līdz skolai ar transportu, gan drošība uz ceļa, tāpat arī transporta ietekme uz veselību un fizisko formu.

Ir nepieciešams padziļināt izpratni par transporta ietekmi uz vidi un cilvēku veselību; sadarboties ar vietējo pašvaldību un ar amatpersonām, kuras ir atbildīgas par transporta jautājumiem pilsētā, lai izveidotu drošāku maršrutu bērnu nokļūšanai līdz skolai; nodrošināt drošus un atbilstošus apstākļus skolēnu un darbinieku nokļūšanai uz skolu ar velosipēdu un padziļināt izpratni par sabiedriskā transporta izmantošanu – tādi ir Ekoskolas programmas izvirzītie mērķi, bet kā mācību mērķi programmas ietvaros ir izvirzīti, ka skolēni var novērtēt satiksmes ietekmi uz vidi un cilvēku dzīves kvalitāti; izteikt priekšlikumus vides un satiksmes drošības uzlabošanai; izmantojot, izskaidrot un zīmēt karte un sarunāties ar dažādām auditorijām par transporta jautājumiem.¹⁶

Veselīgs dzīvesveids

---

¹⁶ *Ekoskolu metodiskais materiāls*. Pieejams: <http://www.videsfonds.lv/documents/Ekoskolas-metodiskais-materials.pdf> (skatīts 25.03.2017.)

Skolām ir liela nozīme bērnu veselības nostiprināšanā un uzturēšanā. Labs veselības stāvoklis jaunībā nodrošina ne tikai izvairīšanos no dažādām veselības problēmām nākotnē, kā piemēram, aptaukošanās, sirds mazspēja un citas problēmas, bet arī palīdz pilnveido mācību procesu.

Ekoskolu izvirzītie mērķi ir vairāki, kā piemēram - pievērst uzmanību skolēnu veselībai, skolas un tās apkārtnes estētiskajai kvalitātei; veidot skolēnu izpratni par dzīvesveida un patēriņa ietekmi uz vidi; veicināt skolēnu prasmi rūpēties par savu veselību un uzņemties atbildību par to; radīt veselīgu un tīru vidi, kas nekaitē skolēnu veselībai, bet palīdz to uzlabot. Lai tiktu sasniegti Ekoskolu mērķi, skolām kā mācību mērķi ir noteikti, ka skolēniem jāapgūst veselīga dzīvesveida pamatus; nepieciešams veikt pētījumu par skolas vides veselību; saskatīt saistību starp savu dzīvesveidu un tā ietekmi uz vidi; jā mācās pieņemt lēmumus saistībā ar savu veselību; jānoskaidro, kur var meklēt profesionāļu padomus ar veselību saistītos jautājumos, kā arī skolēniem būtu vēlams savākt, izskaidrot un darīt zināmu citiem iegūto pētījumu rezultātus.¹⁷

Skolas vide un apkārtnē

Skolas apkārtnē ir svarīga jebkurai skolai. Pareizi sakārtota un kopta, tā var būt ne tikai spēļu laukums, bet arī vide, kurā skolēns var veikt izziņas procesu un iegūt daudz jaunu praktisku zināšanu. Mācīšanās ārpus skolas telpām un ierastās ikdienas vides, kā piemēram, dabā, zemnieku saimniecībās, vietējā sabiedrībā un uzņēmumos, kā arī dažādās pašvaldības iestādēs, var būt ļoti vērtīgs zināšanu avots, jo tas mācīšanos padara daudz interaktīvāku, dzīvāku, interesantāku un sniedz ne tikai teorētiskas zināšanas. Tas sniedz bērniem, iedvesmu un motivāciju, tas dod viņiem iespēju satikt cilvēkus no kuriem, tie var mācīties.

Ekoskola ir noteikusi vairākus mērķus, kas jāievēro programmas dalībniekiem un tie ir – izmantot skolas apkārtni kā mācību vietu un iedvesmotāju; paredzēt vietu skolēnu aktivitātēm ārā; izglītēt skolēnus par sugām, kurām skolas apkārtnē ir dzīves vide; veidot skolas apkārtni kā estētisku vērtību un atpūtas vietu; veidot skolas vidi tā, lai tā uzlabotu skolēnu fizisko un garīgo labsajūtu. Lai skolas sasniegtu šos Ekoskolu izvirzītos mērķus, tām ir noteikti četri mērķi – ka skolēni var lietot, skaidrot un zīmēt kartes, kā arī klasificēt dažādus objektus; veikt iedzīvotāju aptauju par skolas apkārtni; izstrādāt skolas apkārtnes uzlabošanas plānus un prezentēt un izskaidrot iegūtos datus izmantojot modernās tehnoloģijas.¹⁸

---

¹⁷ *Ekoskolu metodiskais materiāls*. Pieejams: <http://www.videsfonds.lv/documents/Ekoskolas-metodiskais-materials.pdf> (skatīts 25.03.2017.)

¹⁸ *Thenes*. Pieejams: <http://www.ecoschools.global/themes/> (skatīts 03.04.2017.)

Mežs

Meži aizņem lielu daļu Latvijas teritorijas, tāpēc tie ir Latvijas nacionālā bagātība, kura jāsaudzē un par kuru jā rūpējas. Gandrīz pie jebkuras Latvijas skolas vai tas būtu laukos vai pilsētā aug vismaz viens koks vai arī tuvumā atrodas kāds parks vai varbūt pat mežs. Skolēnie uz ik uz soļa ir iespēja redzēt kaut ko, kas atgādina par mežu un tā esamību arī raugoties sev apkārt var redzēt kaut daļiņu no koka, kā piemēram, skolas solus, grāmatas, burtnīcas un vēl daudz citas lietas, kuras ir darinātas no kokmateriāla. Koki un mežs atrodas mums visapkārt, lai kur mēs arī būtu. Mežs ir Latvijas nacionālā bagātība, tam ir jābūt veselīgam un daudzveidīgam.

Kā mērķi Ekoskolām ir noteikti, ka skolai ir nepieciešams veidot skolēnu izpratni par meža nozīmi dabā un cilvēku dzīvē, tā pat ir vajadzīgs veidot sapratni par cilvēka attiecībām ar mežu, izmantot mežu kā mācību un praktisko nodarbību avotu, palīdzēt skolēniem un plašākai sabiedrībai saprast, ka meža saglabāšana ir vitāli svarīga mūsu nākotnei un lai to visu panāktu skolēni var pētīt mežu tuvākajā apkārtnē un iepazīt dažādas tajā mītošās augu un dzīvnieku sugas, pētīt meža ekosistēmu un bioloģisko daudzveidību tajā, gūt pamatzināšanas par meža izmantošanas veidiem un apsaimniekošanu, izziņāt meža vēsturi, veidot mākslas darbus, izmantojot dabas materiālus, izprast meža ietekmi uz klimatu.¹⁹

Klimata pārmaiņas

Mūsdienās viena no aktuālākajām problēmām ir klimata pārmaiņas. Laikapstākļi paliek aizvien neraksturīgāki attiecīgajam klimatam, kāds tajā ir bijis agrāk. Un ir vairāki faktori, kas ietekmē šīs notiekošās klimata pārmaiņas, taču vislielākā nozīme ir CO₂ emisijām. CO₂ izmešu daudzumu dabā var noteikt, tāpēc tā ir viena no vislabākajām metodēm, kā noteikt mūsu radīto ietekmi uz vidi.

Klimata pārmaiņas ir kā visu iepriekšminēto tēmu kopsavilkums un gala rezultāts, tāpēc Ekoskolu programmas veidotāji šo tēmu iesaka izvēlēties skolām, kuras jau ir izskatījušas pārējās tēmas, lai iegūtie pētījumu rezultāti būtu skolēniem saprotamāki. It īpaši atkritumu, enerģijas un transporta tēmas tieši ir sasaistāmas ar klimata pārmaiņām, jo kā galvenais Ekoskolu izvirzītais mērķis ir novērtēt CO₂ daudzumu, attiecīgajā vietā. Lai šos mērķus sasniegtu, Ekoskolu programma iesaka skolēniem gūt pamatzināšanas par klimata pārmaiņu cēloņiem; veikt laikapstākļu novērojumus savā dzīvesvietā ilgākā laika periodā, lai noteiktu klimata pārmaiņas; izprastu klimata pārmaiņu ietekmi uz dabu un ekonomiku; izprastu

---

¹⁹ *Ekoskolu metodiskais materiāls*. Pieejams: <http://www.videsfonds.lv/documents/Ekoskolas-metodiskais-materials.pdf> (skatīts 25.03.2017.)

klimata pārmaiņu iespējamās sekas Latvijā; aprēķināt savas skolas ietekmi klimata pārmaiņu procesos, aprēķināt skolas radītos CO₂ izmešus un izprast, ko katrs pats var darīt klimata pārmaiņu samazināšanas labā.¹⁹

2.5. Ekoskolas programmas priekšrocības un trūkumi

Ekoskolas popularitāte aizvien pieaug, jo vides jautājumi mūsdienās kļūst aizvien aktuālāki un arvien vairāk skolu vēlas iesaistīties Ekoskolu programmā un kļūt labai draudzīgākas. Bet Ekoskolas programmai ir gan savas priekšrocības, gan arī savi trūkumi un nepilnības.

Ekoskolu programma piedāvā skolām dažādus veidus, kā uzlabot to tēlu un veicināt skolas attīstību un atpazīstamību Latvijā un visā pasaulē. Šī programma dod skolām iespēju padarīt vides jautājumus par daļu no skolas ikdienas dzīves, tā pat arī iespēju palīdzēt attīstīt jauniešu prasmi pieņemt lēmumus attiecībā uz apkārtējās vides saudzēšanu, kas veicinātu vides ilgtspējas uzlabošanu. Ekoskolas programma arī atbalsta skolas ar materiāliem un idejām dažādiem projektiem un pasākumiem, dod iespēju veidot saikni ar citām Ekoskolām visā Pasaulē, jo notiek dažādi semināri vairākās valstīs, kur Ekoskolu vēstnešiem ir iespēja satikties vienam ar otru un apspriest jaunākās vides aktualitātes un dalīties pieredzē ar Ekoskolas programmas vadīšanu attiecīgajā skolā. Skolā ir arī lieliska iespēja pie skolas ēkas pacelt prestižo Zaļā karoga balvu, kas ir Ekoskolas galvenais simbols. Tā pat šī programma dod skolām arī iespēju celt skolas popularitāti un, protams, arī taupīt resursus, ekonomējot skolas finanšu līdzekļus.²⁰

Ekoskolas programmas trūkumi pie kuriem vēl ir nepieciešams piestrādāt, ir finansiālais atbalsts skolām, kurām rodas vēlme iesaistīties projektā un kuras jau veic Ekoskolu programmu, jo Ekoskolas programma dod minimālu finansiālo atbalstu skolām, bet iesaistīšanās šajā programmā rada skolām arī papildus izdevumus, ko varbūt visas skolas nespēj atļauties, bez papildus finansējuma. Tā pat ir nepieciešams arī skolas direktora un pašvaldības atbalsts, bet ja šis atbalsts netiek gūts, vai no attiecīgajām personām nerodas vēlme iesaistīties, tad iesaistīšanās programmā var sagādāt grūtības vai nesanākt vispār. Kā arī skolas izvirzītajam pārstāvim, kurš veicina Ekoskolas programmas kustību skolā ir jāprot iesaistīt pārējo skolas daļu, kā arī visus apkārtējos, jo ir nepieciešams iesaistīt skolēnus

---

²⁰ Ekoskolu programma. Pieejams: <http://www.videsfonds.lv/lv/Ekoskolas> (skatīts 25.03.2017.)

lēmumu pieņemšanā un programmas darbā katrā tās posmā, kā arī jābūt aktīvai iesaistei no skolas darbiniekiem un apkārtējās sabiedrības, tāpēc izvirzītajai personai ir jāprot saistoši iepazīstināt pārējos, kāpēc ir nepieciešams kļūt par Ekoskolu, jo pretējā gadījumā pārējiem var nerasties interese par šo programmu, tādā veidā viņiem nebūtu pamatojuma veikt papildus darbu, bez atalgojuma.

Kā vēl viens liels Ekoskolu programmas mīnuss ir mārketingas, jo Ekoskolu programma netiek reklamēta plašai sabiedrības daļai, tā tiek reklamēta tikai ieinteresētajām personām. Kā darba autore secināja, sabiedrībā ir ļoti maz informācijas par to, kas ir Ekoskola un liela daļa nemaz par tādu nav dzirdējusi, kā arī pieejamā informācija internetā nav plaša.

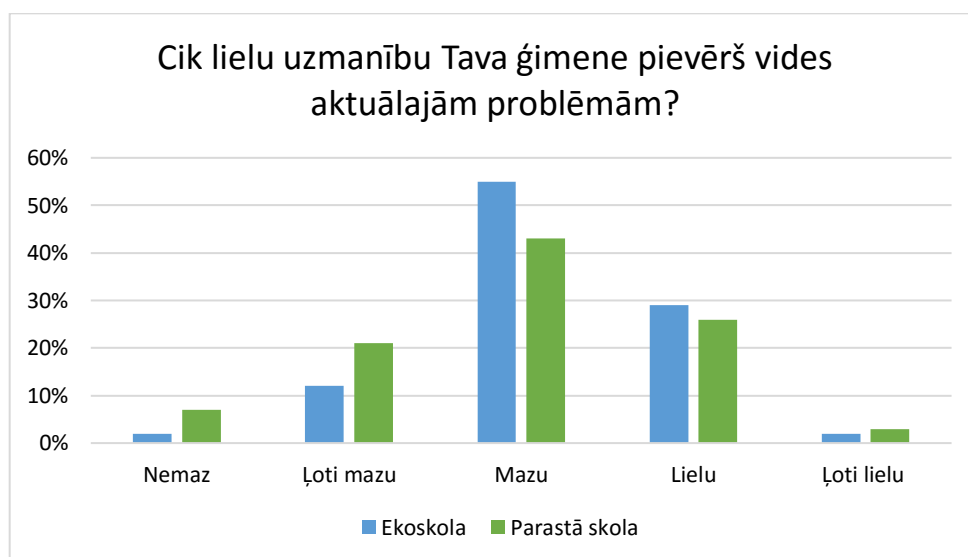
Ekoskolas programma prasa lielu ieguldījumu no skolas darbiniekiem, skolēniem, pašvaldības darbiniekiem, skolēnu vecākiem un visām pārējām iesaistītajām personām, jo tikai ar vēlmi un aktīvu iesaistīšanos ir iespējams uzlabot skolas darbību ilgtermiņā, jo tikai ar precīzi paveiktu darbu un Ekoskolas programmas noteikumu ievērošanu un izpildi ir iespējams saglabāt Zaļo karogu un būt lepniem par sasniegto

3. EKOSKOLU UN PARASTO SKOLU IETEKME UZ SKOLĒNU ATTIEKSMI PRET VIDES PROBLĒMĀM

Lai novērtētu Ekoskolu ietekmi uz vides apziņas veidošanu un noskaidrotu vai Ekoskolu darbības ieguldījums vides jautājumos ir lielāks nekā parasto skolu ieguldījums tika veikta skolēnu aptauja. Aptaujas mērķis bija noskaidrot vai Ekoskolu skolēni ir vairāk izglītoti par apkārt notiekošajām klimata pārmaiņām un vai to darbība mājās ir vides ilgtspējīgas attīstības veicinoša.

Aptauja tika organizēta no 2017.gada 17.aprīļa līdz 8.maijam. Aptaujā piedalījās 208 skolēni, no tiem 122 meitenes un 86 zēni. Vecuma kategorija bija no 16 -19 gadiem. Piedalījās 62 skolēni no Rīgas, 49 skolēni no Limbažiem, 50 skolēni no Ventspils un 45 skolēni no Daugavpils, visās pilsētās tika aptaujāti vienas Ekoskolas skolēni un vienas parastās skolas skolēni. Aptaujātie skolēni tika izvēlēti no skolām, kas pārstāv gandrīz visus Latvijas reģionus. Autores veidotajā aptaujā skolu audzēkņiem bija jāatbild uz 14 jautājumiem.

Lai autore iegūtu informāciju par to kādu uzmanību Latvijā dzīvojošās ģimenes pievērš vides aktuālajām problēmām, skolēniem tika uzdots jautājums par to, cik lielu uzmanību, viņu ģimene pievērš vides aktuālajām problēmām, kas bija jānovērtē 5 baļļu skalā, kur 1 – nemaz un 5 – ļoti lielu.

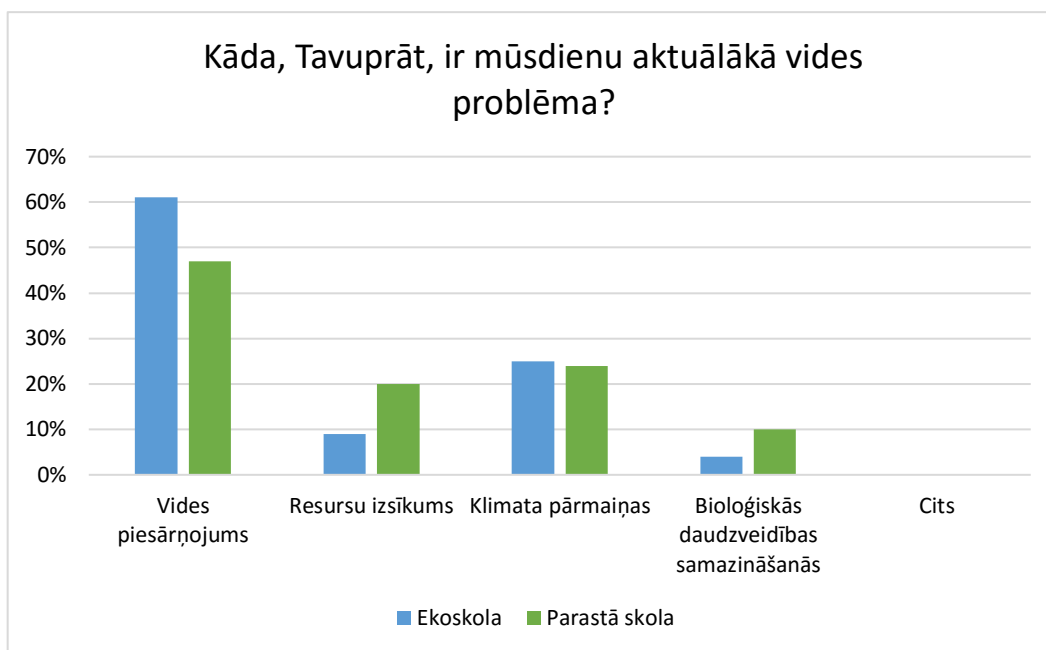

3.1.attēls. Skolēnu viedokļa salīdzinājums, par to, cik lielu uzmanību to ģimene pievērš vides aktuālajām problēmām

Avots: darba autores veidots.

Analizējot darba autores veidotās aptaujas sniegtās atbildes par to cik lielu uzmanību skolēnu ģimenes pievērš vides aktuālajām problēmām, tad kā var redzēt 3.1. attēlā, abu skolu skolēnu atbildēs ir diezgan līdzīgs sadalījums. 55% no Ekoskolu skolēniem atzina, ka viņu ģimene pievērš mazu uzmanību aktuālajām vides problēmām, bet 29% atzina, ka pievērš lielu uzmanību, savukārt pārējās atbildes bija salīdzinoši reti pieminētas. Parasto skolu skolēnu vidū 43% no visiem skolēniem atzina, ka pievērš mazu uzmanību, 26% ģimenes pievērš lielu uzmanību un ļoti tuvu 21% skolēnu atzina, ka viņu ģimenes pievērš ļoti mazu uzmanību vides aktuālajām problēmām. Var noteikti to, ka Ekoskolu skolēnu ģimenes pievērš lielāku uzmanību vides aktuālajām problēmām, jo tikai 13% no skolēniem minēja, ka viņu ģimene pievērš ļoti mazu uzmanību vides problēmām.

Kā otrais jautājums darba autores sagatavotajā aptaujā skolēniem tika uzdots, kāda viņuprāt ir mūsdienu aktuālākā vides problēma.

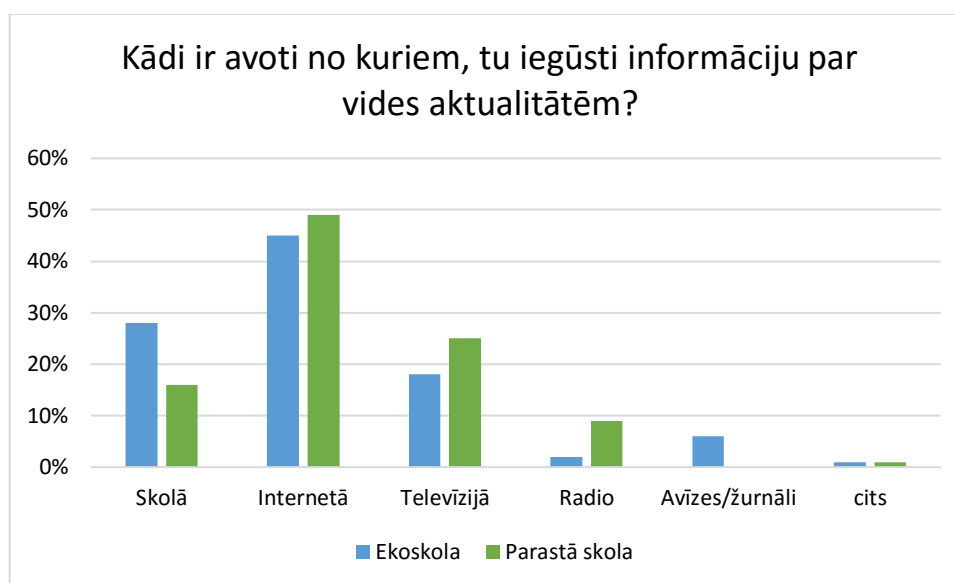
3.2.attēls. Ekoskolu un parasto skolu audzēkņu atbilžu salīdzinājums par to, kādas ir mūsdienu aktuālākās vides problēmas

Avots: darba autores veidots.

Kā var redzēt 3.2.attēlā, tad 61% Ekoskolu skolēni domā, ka mūsdienu aktuālākā problēma ir vides piesārņojums, 25% min, ka vides aktuālāka problēma ir klimata notiekošās pārmaiņas, bet tikai maza daļa minējušos, ka tas ir resursa izsīkums vai bioloģiskās daudzveidības samazināšanās, bet neviens no skolēniem, ne no Ekoskolas, ne no parastās skolas, nav norādījis, kādu citu vides problēmu. Lielākā daļa parasto skolu skolēni, tas ir 49%, deva atbildi, ka vides piesārņojums ir aktuālākā mūsdienu problēma, bet nepalika mazsvarīgas

arī atbildes klimata pārmaiņas un resursu izsīkums, kas attiecīgi ir 25% un 15% no parasto skolēnu iesniegtajām atbildēm. Tātad salīdzinot abu skolu skolēnu atbildes var secināt to, ka bērniem neatkarīgi no skolas, kur tas mācas ir līdzīgs skatījums uz apkārt notiekošajām vides problēmām.

Trešajā jautājumā darba autore bija iekļāvusi jautājumu par to no kādiem avotiem skolēni iegūst informāciju par vides aktualitātēm.

3.3.attēls. Abu veidu skolu audzēkņu viedokļa salīdzinājums par to, no kādiem avotiem tie iegūst informāciju par vides aktualitātēm

Avots: darba autores veidots.

Darba autorei veicot trešā jautājuma analīzi, uz kuru skolēniem bija iespējams izvēlēties vairākas atbildes, tika iegūta informācija par to kādi ir avoti no kuriem skolēni iegūst informāciju par vides problēmām, abu veidu skolu skolēni vislielāko informācijas apjomu iegūst no interneta, Ekoskolai tie bija 45% skolēni, bet parastajā skolā 49% skolēni, 28% no Ekoskolu skolēniem deva atbildi, ka viņi iegūst informāciju skolā, bet parastajā skolā šo atbildi bija snieguši tikai 16% skolēnu, taču 25% parasto skolu skolēnu minēja, ka iegūst informāciju televīzijā, bet tika minētas arī citas atbildes, kā piemēram, ka informācija tiek iegūta no grāmatām un no apkārtējas sabiedrības.

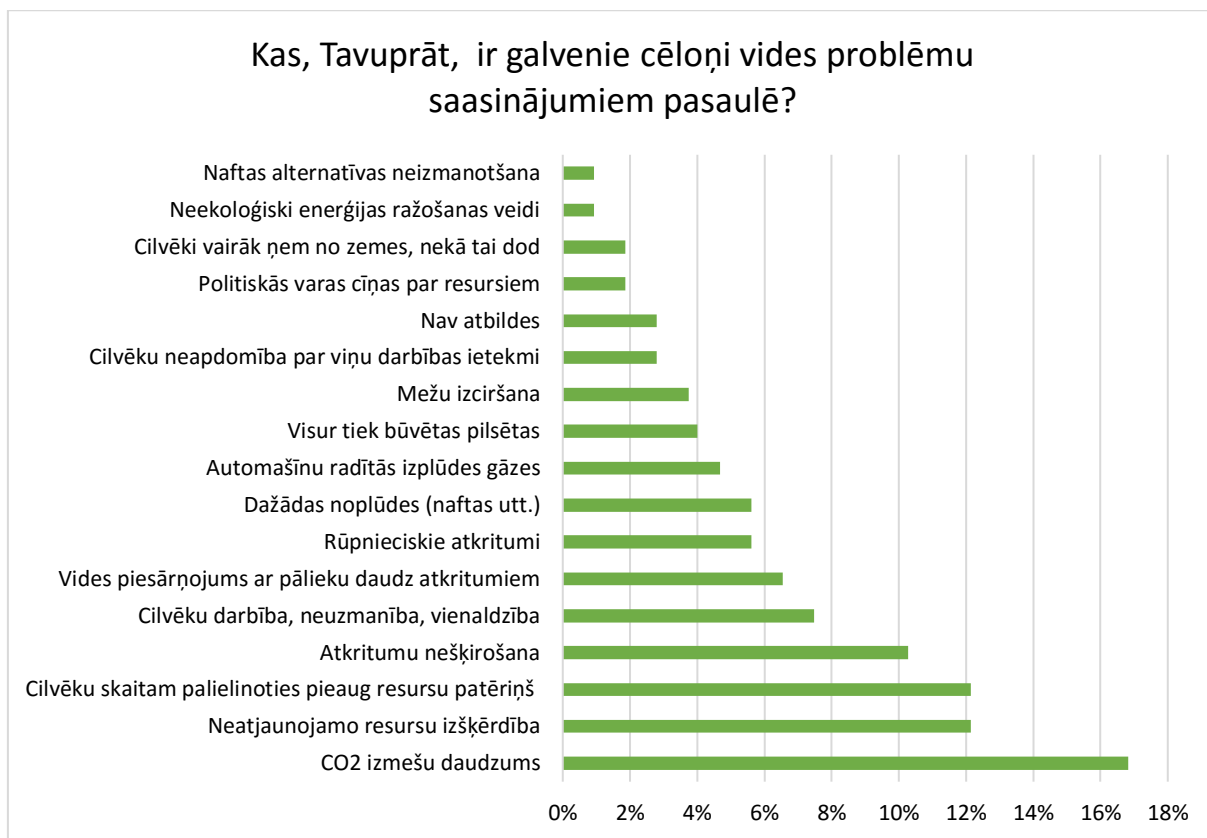
Nākamajā jautājumā, darba autores veidotajā aptaujā, skolēniem bija jānorāda vismaz viens cēlonis, pēc viņu domām, kas rada vides problēmu saasinājumus pasaulē.

3.4.attēls. Ekoskolas audzēkņu viedoklis par galvenajiem vides problēmu saasinājumiem pasaulē

Avots: darba autores veidots

3.4.attēlā ir redzami galvenie cēloņi vides problēmu saasinājumiem, pēc Ekoskolu aptaujāto skolēnu domām. 22% no skolēniem bija minējuši, ka liels drauds vides problēmām ir rūpnīcas, gan to darbība, gan arī to straujā attīstība, it īpaši šo atbildi bija izvēlējušies Ventspils Ekoskolu skolēni, kur tas ir izskaidrojams ar to, ka Ventspilī ir ievērojams skaits aktīvo rūpnīcu, kuru skaits tikai turpina pieaugt. Tāpat arī 19% no skolēniem minēja to, ka cilvēki paši ir vainīgi pie vides problēmām, ka viņi ar savu vienaldzību, nolaidību, slinkumu un vēlmi atvieglot un vienkāršot savu ikdienas darbību panāk to, ka vide kļūst aizvien piesārņotāka un resursi tiek tērēti neapdomājot to īsto nepieciešamību. Kopā bērni minēja, dažādus iemeslus, tam, kāpēc notiek šādi vides problēmu saasinājumi. Skolēnu uzsvēra gan atkritumu daudzumu, kas nonāk dabā, gan arī to nepārstrādāšanu.

3.5.attēls. Parasto skolu audzēkņu atbildes par galvenajiem cēloņiem vides problēmu saasinājumiem pasaulē

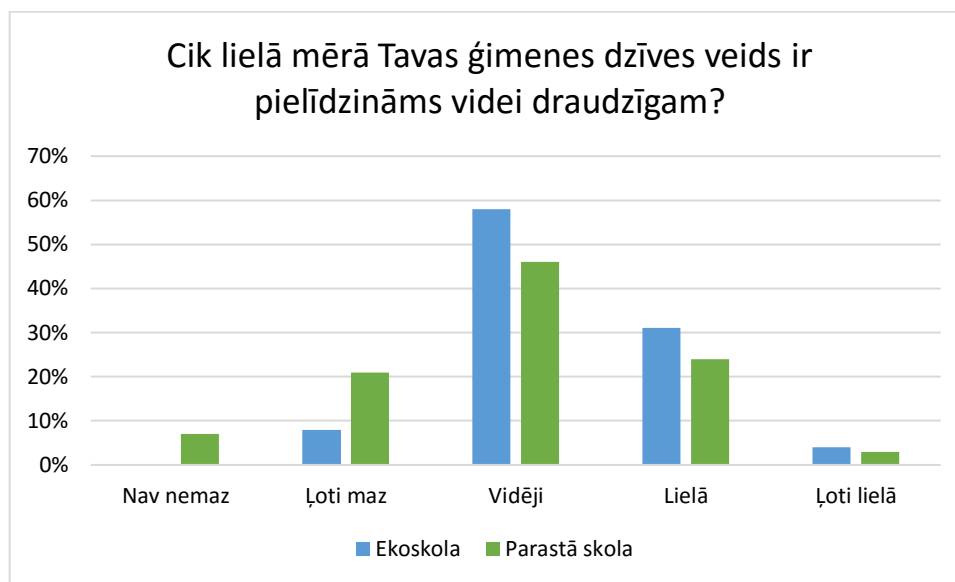
Avots: darba autores veidots.

17% no parasto skolu audzēkņiem savukārt uzskata, ka vides problēmu saasinājumus rada CO₂ izmešu daudzuma palielināšanās, gan rūpniecības attīstības dēļ, gan privāto transportlīdzekļa pieauguma dēļ. Tāpat kā Ekoskolu skolēniem, tika minētas arī atbildes par to, ka cilvēku vienaldzīgā darbība un neuzmanība, pastiprina vides problēmas. Kā arī cilvēki ļoti izšķērdīgi lieto neatjaunojamo resursus, kuru skaits tikai turpina samazināties, bet cilvēku skaits pasaulē tikai turpina pieaugt, kas vienā brīdī var izraisīt kāda dabā pieejamā resursa nepieejamību, kā arī cilvēki ir mantkārīgi un vēlas aizvien vairāk un vairāk, nepadomājot sekas savām darbībām un tāpat tie tikai turpina ņemt un ņemt no zemes, bet nedod tai neko pretī.

Salīdzinot skolēnu sniegtās atbildes, tad tās bija līdzīgas, gan Ekoskolu starpā, gan parasto skolu starpā, gan arī šo abu veidu skolu starpā. Skolēni uzsvēra, ka ļoti liels drauds videi ir tieši cilvēki, jo tās ir būtnes, kas kontrolē uz zemes notiekošo – izcērt mežus, piesārņo ūdeni un gaisu, rada pārmērīgi lielus atkritumu daudzumus, veicina rūpniecību attīstību,

automatizē visu, ko vien iespējams, kā arī nedomā par tā, kādas būs sekas nākotnē, kāda būs nākamās paaudzes dzīve uz šīs piesārņotās zemes un ar notiekošajām klimata pārmaiņām.

Kā piektais jautājums skolēniem tika uzdots par to, cik lielā mērā viņi vērtē savas ģimenes dzīves veidu, kā videi draudzīgu. Skolēniem bija dota 5 baļļu skala, kurā 1 – nav nemaz un 5 nozīmēja ļoti lielā.

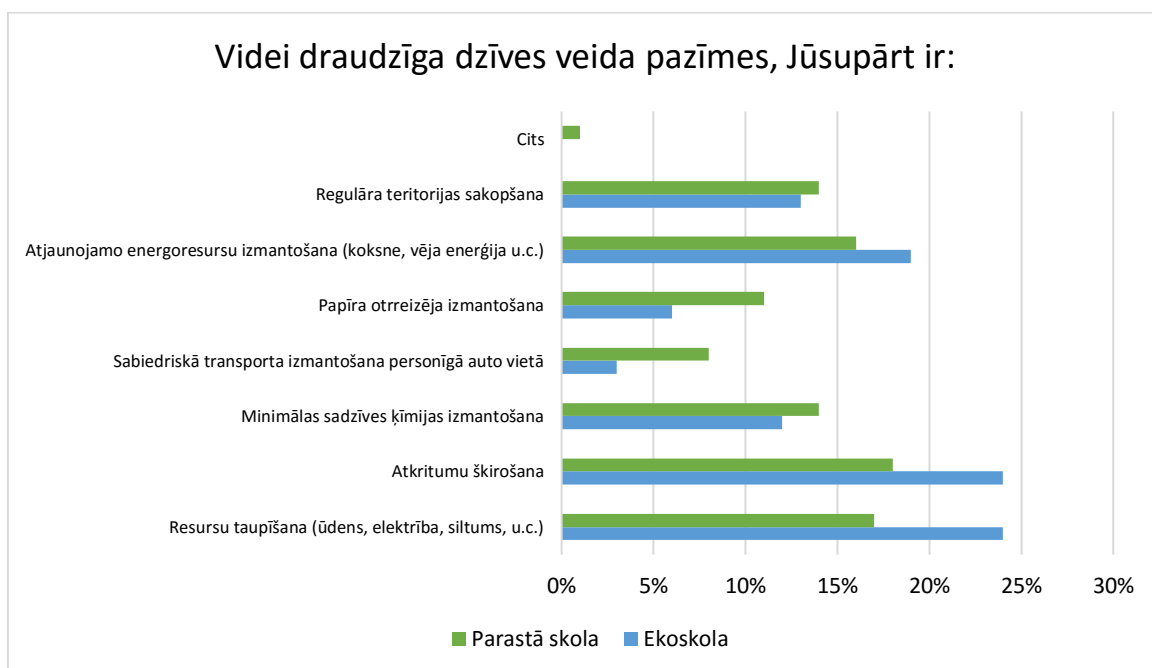

3.6.attēls. Skolēnu atbilžu salīdzinājums par to, cik lielā mērā viņu ģimenes dzīves veids ir pielīdzināms videi draudzīgam

Avots: darba autores veidots.

Apkopojot darba autores aptaujas respondentu atbildes par to, kādā mērā viņi pielīdzina savu ģimenes dzīves veidu videi draudzīgam, tad kā var redzēt 3.6.attēlā, vairāk kā puse Ekoskolu skolēni atdzīst, ka viņu ģimenes dzīves veids ir pielīdzināms vidēji draudzīgam, bet 31% atdzīst, ka viņu ģimenes dzīves veids lielā mērā ir pielīdzināms videi draudzīgam. Taču parasto skolu skolēnu atbildes ir dažādākas, 46% min, ka viņu ģimenes dzīvesveids ir vidēji videi draudzīgs, 24% - lielā un 21%, ka viņu ģimenes dzīvesveids ir ļoti maz pielīdzināms videi draudzīgam, tāpat bija ar respondenti, kuri minēja, ka to ģimenes dzīves veids nemaz nav pielīdzināms videi draudzīgam. Darba autorei interesanti šķita tas, ka 80% no skolēniem, kuri atbildēja, ka lielā mērā vai ļoti lielā mērā viņu ģimenes dzīves veids ir pielīdzināms videi draudzīgam dzīvo ģimenēs ar četriem vai vairāk cilvēkiem, kā pamatojums tam varētu būt tas, ka lielās ģimenēs cilvēki cenšas neveidot lielus pārtikas atkritumus, bet izlietot tos un tā pat arī vairāk cenšas taupīt resursus, kā piemēram, ūdeni, elektrību, jo to ģimeņu patēriņš pats par sevi ir daudz lielāks, kā divu cilvēku ģimenei, tādā veidā mēģinot samazināt ģimenes izmaksas.

Sestajā jautājumā skolēniem tika uzdots jautājums par to, kādas viņu prāt ir videi draudzīga dzīves veida pazīmes, skolēniem bija nepieciešams izvēlēties trīs viņuprāt svarīgākos variantus.

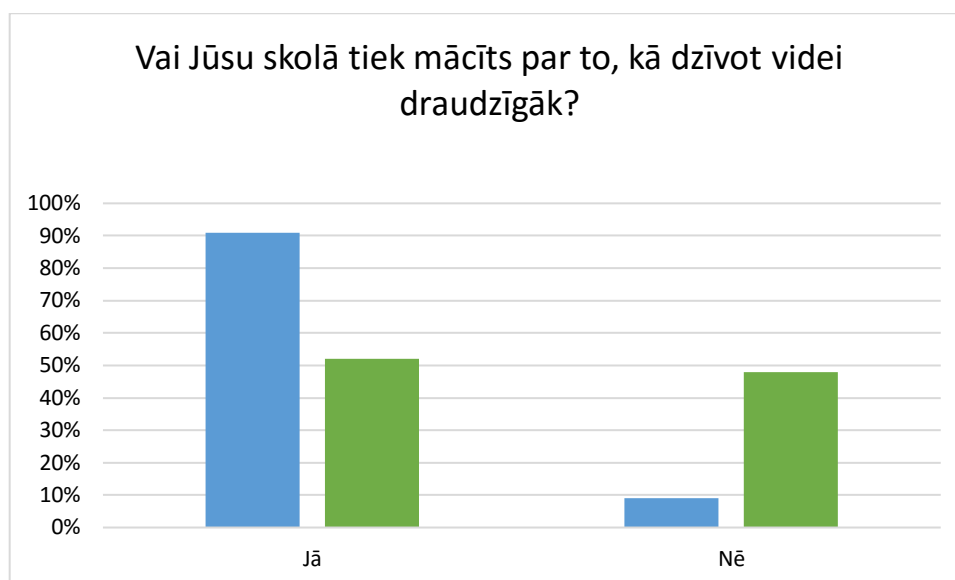

3.7.attēls. Skolēnu atbilžu salīdzinājums par to, cik lielā mērā viņu ģimenes dzīves veids ir pielīdzināms videi draudzīgam

Avots: darba autores veidots.

Sestajā jautājumā skolēniem bija jāizvēlas trīs galvenās pazīmes, ko viņi uzskata par videi draudzīga dzīves veida atbilstošajām pazīmēm, kā arī minēt savu variantu. Ekoskolu skolēni, kā trīs galvenās videi draudzīga dzīvesveida pazīmes izvēlējās – atkritumu šķirošanu 18%, resursu taupīšanu (ūdens, elektrības, siltuma u.c.) 24% un atjaunojamo energoresursu izmantošanu (koksnes, vēja, enerģijas u.c.) 19%, arī parasto skolu skolēni izvēlējās šīs pašas pazīmes, kā galvenās, bet to procentuālais sadalījums, bija savādāks, atkritumu šķirošanu izvēlējās 18% skolēnu, resursu taupīšanu – 19% un atjaunojamo energoresursu izmantošanu – 16%. Parasto skolu skolēni minēja ar citas atbildes, kā koku stādīšanu un mašīnas nedarbināšanu ar degvielu, bet gan ar citu alternatīvu videi draudzīgi iegūtu enerģiju.

Kā nākamais jautājums visiem skolēniem tika uzdots par to vai viņu skolā tiek mācīts par to, kā dzīvot videi draudzīgi.

3.8.attēls. Skolēnu atbilžu salīdzinājums par to, vai skolā tiek mācīts par videi draudzīgu dzīvesveidu

Avots: darba autore veidots.

Kā var redzēt 3.8.attēlā, tad 91% no Ekoskolas skolēniem atbildēja, ka viņu skolā tiek mācīts, kā dzīvot videi draudzīgāk, bet 9% apgalvoja, ka viņu skolā to tomēr nemāca, kā pamatojumu tam varētu minēt darba autore brīvā stila intervijā ar Ekoskolas vēstnešiem dzirdēto, ka skolā mācās bērni, kuriem nepavisam neinteresē ar vidi saistītie jautājumi un šie bērni arī neiesaistās skolas rīkotajās aktivitātēs, kā rezultātā tiem nav informācijas par skolas aktualitātēm. Parastajā skolā bija pavisam citi rezultāti, tur 52% atbildēja, ka viņu skolā tiek mācīts kā dzīvot videi draudzīgāk, bet 42% atbildēja, ka viņiem tas netiek mācīts, bet salīdzinot visu četru parasto skolēnu atbildes atsevišķi, nevienā no skolām nebija sniegtas izteiktas atbildes par to, ka tur tiek mācīts kā dzīvot videi draudzīgāk, šis sadalījums bija diezgan vienlīdzīgs, visās četrās skolās, tādejādi var secināt, ka neviena no parastajām skolām neliek lielāku uzsvāri uz vides problēmām, bet katra no skolām tomēr pievēršas vides jautājumiem un informē par tiem skolēnus.

Astotajā jautājumā darba autore vēlējās noskaidrot, kā mācīšanās skolā ir ietekmējusi katra skolēna ģimenes attieksmi pret vides problēmām.

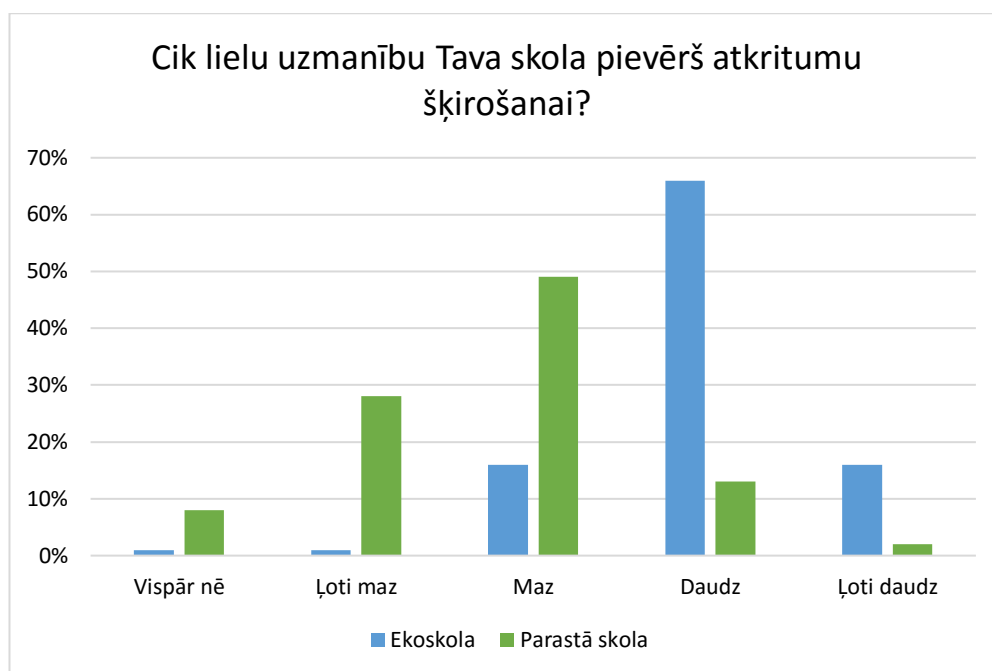

3.9.attēls. Ekoskolas un parastās skolas audzēkņu viedokļa salīdzinājums par skolas ietekmi uz skolēna ģimenes attieksmi pret vidi

Avots: darba autores veidots.

3.9.attēlā ir skaidri redzams, ka gandrīz puse no Ekoskolu skolēniem atzina, ka mācīšanās skolā ir ietekmējusi viņu ģimenes attieksmi pret vides problēmām vairāk pozitīvi, 42% skolēni atbildēja, ka mācīšanās skolā nav mainījusi viņu ģimenes attieksmi vispār, bet 1% no skolēniem apgalvoja, ka mācīšanās ekoskolā viņa ģimenes attieksmi ir ietekmējusi negatīvi, savukārt parasto skolu skolēniem šis skaits bija lielāks - negatīvi atbildēja 4% skolēni un 7% skolēni izvēlējās atbildi vairāk negatīvi. Bet lielākā daļa no parasto skolu skolēniem atbildēja, ka mācīšanās skolā nav ietekmējusi viņu ģimenes attieksmi pret vides problēmām. Atbildes negatīvi un vairāki negatīvi bija snieguši skolēni, kuri septītajā jautājumā par to vai skolā tiek mācīts kā dzīvot videi draudzīgi atbildēja ar nē, ar to ir izskaidrojams, ka skolēni nav ieinteresēti vides jautājumos un viņiem nav pieejama aktuālā informācija par skolas darbību vides saudzēšanas ziņā.

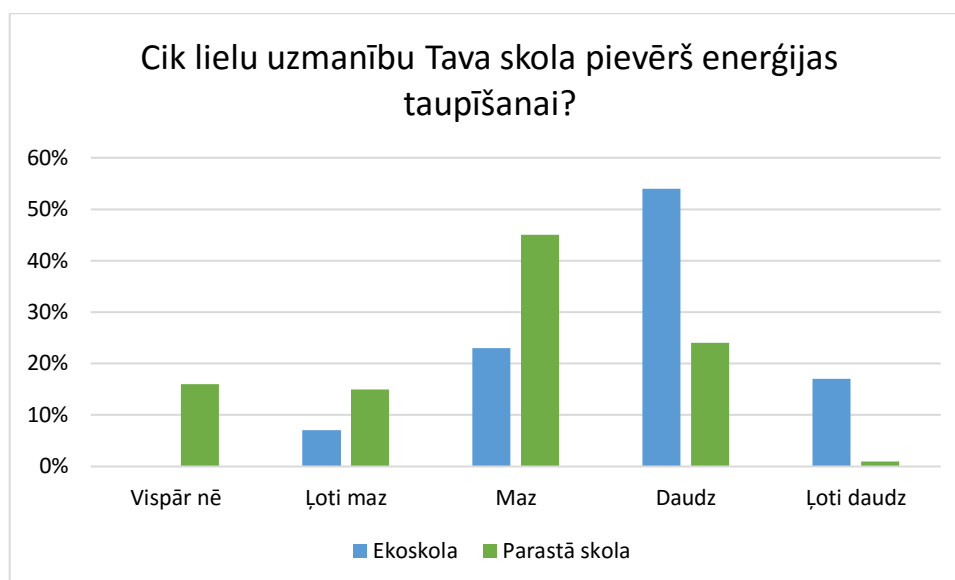
Devītajā jautājumā abu skolu skolēniem skalā no 1 līdz 5, kur 1 – vispār nē; 5 – ļoti daudz, bija jānovērtē cik lielu uzmanību viņu skola pievērš dotajām vides problēmām – atkritumu šķirošanai; enerģijas taupīšanai (ūdens, elektrības u.c.); materiālu otrreizējai izmantošanai; neatjaunojamo resursu aizstāšanai ar alternatīvu; vides piesārņošanai; klimata pārmaiņa un patēriņa samazināšanai.

3.10.attēls. Skolēnu atbilžu salīdzinājums par to, cik lielu uzmanību attiecīgā skola pievērš atkritumu šķirošanai

Avots: darba autore veidots.

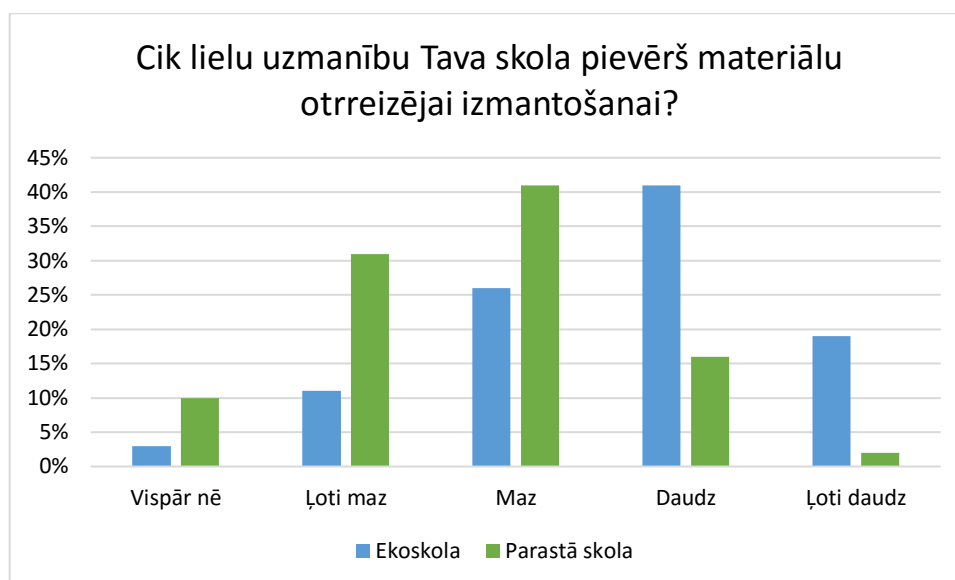
Kā pirmā no problēmām, kura skolēniem bija jānovērtē bija, kādu uzmanību skola, kurā viņi mācās pievērš atkritumu šķirošanai. 66% Ekoskolu skolēni atzina, ka viņu skola pievērš daudz uzmanības attiecīgi šai problēmai, jo bērni ir pamanījuši, ka skolā ir atkritumu šķirošanas urnas un, ka visi atkritumi nav metami vienā vietā, tāpat arī pie skolām ir vairāki lieli konteineri, kur ir iespējama atkritumu izmešana, izšķirojot tos. Šī arī bija skolēnu visbiežāk pieminētā atšķirība starp Ekoskolām un parastajām skolām un ar to arī ir izskaidrojamas, kāpēc ļoti mazs parasto skolēnu skaits norādīja atbildes, ka viņu skola atkritumus šķiro daudz vai ļoti daudz. 49% norādīja, ka atkritumu šķirošanai skola pievērš mazu un 28%, ka ļoti mazu uzmanību šai problēmai.

3.11.attēls. Skolēnu atbilžu salīdzinājums par to, cik lielu uzmanību attiecīgā skola pievērš enerģijas taupīšanai

Avots: darba autore veidots.

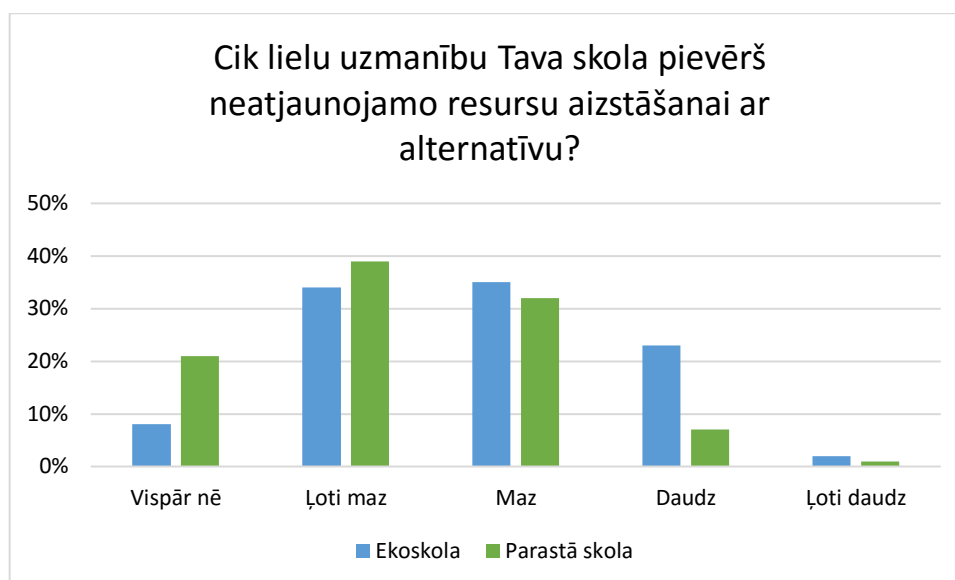
Nākamā problēma, kura skolēniem bija jānovērtē, bija enerģijas taupīšanai, kā piemēram, ūdens, elektrības u.tml. arī šeit lielākā daļa Ekoskolu programmas skolēni atzīmēja, ka viņu skola pievērš daudz uzmanības enerģijas taupīšanai tie bija 54% un 17% atzina, ka pat ļoti daudz, tas noteikti ir izskaidrojams ar to, ka Ekoskolās pie gaismas slēdžiem ir atgādinājumi par gaismas izslēgšanu, kad tā vairs nav nepieciešama vai pie ūdens krāniem ir atgādinājums par to, ka saziepējot rokas ūdeni nepieciešamas aizgriezt, lai lieki to netērētu un tādā veidā skolēniem šīs lietas ir uzskatāmas un daudzi to pamana, kaut gan 23% no aptaujātajiem Ekoskolu skolēniem atzina, ka skola pievērš maz uzmanības enerģijas taupīšanai. Savukārt parasto skolu skolēnu vidū populārākā atbilde bija, ka viņu skola pievērš mazu uzmanību enerģijas taupīšanai un tie bija 45%, kā arī diezgan daudz skolēnu, tas ir 16% minēja, ka viņu skola nemaz nepievērš uzmanību enerģijas taupīšanai.

3.12.attēls. Skolēnu atbilžu salīdzinājums par to, cik lielu uzmanību attiecīgā skola pievērš materiālu otrreizējai izmantošanai

Avots: darba autore veidots.

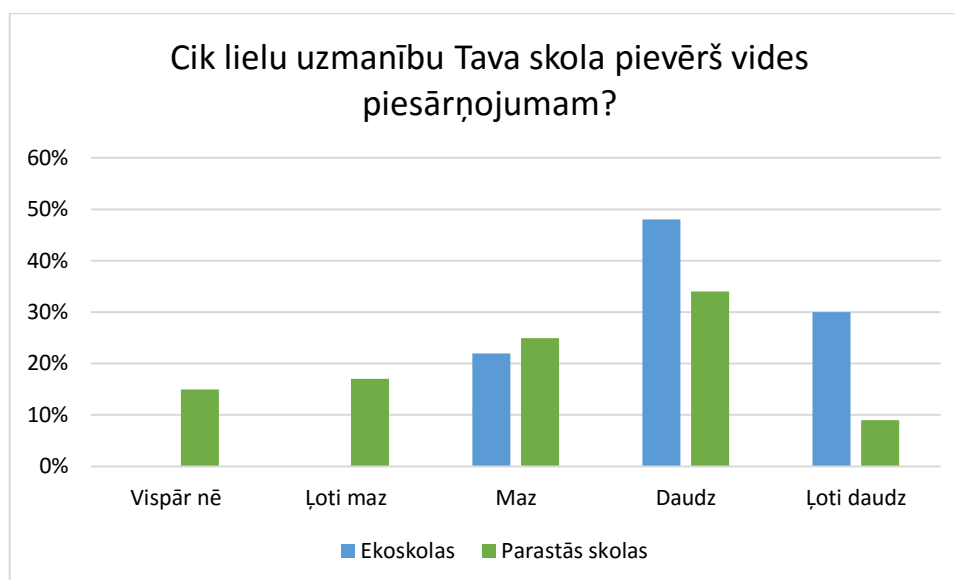
Kā var redzēt 3.12.attēlā, tad darba autorei analizējot skolēnu novērtējumu uz šo jautājumu, var secināt, ka 41% no visiem Ekoskolu skolēniem apgalvo, ka viņa skola pievērš lielu uzmanību materiālu otrreizējai izmantošanai un 19% atzina, ka pat ļoti daudz. Arī šis fakts bija viena no Ekoskolas skolēnu visbiežāk pieminētajām atšķirībām starp Ekoskolu skolu un parasto skolu. Tāpat arī daudzi skolēni no parastajām skolām minēja, ka Ekoskolas būtība ir lietot materiālus otrreizēji, tāpēc ar var novērot, ka 41% no skolēniem atzina, ka skola pievērš mazu uzmanību materiālu otrreizējai pielietošanai. Kā galvenie, piemēri skolēniem minot materiālu otrreizēju pielietošanu tika minēta papīra vairākkārtēja lietošana, kā piemēram, mājas darbu uzdevumi tiek doti jau uz iepriekš izmantotām lapām, kā arī mazāko klašu bērni veido dažādas dāvanas un rotājumus, ko dāvināt vecākiem, no pudelēm vai citiem materiāliem, kurus ir iespējams vairākkārt pielietot.

3.13.attēls. Skolēnu atbilžu salīdzinājums par to, cik lielu uzmanību attiecīgā skola pievērš resursu aizstāšanai ar alternatīvu

Avots: darba autore veidots.

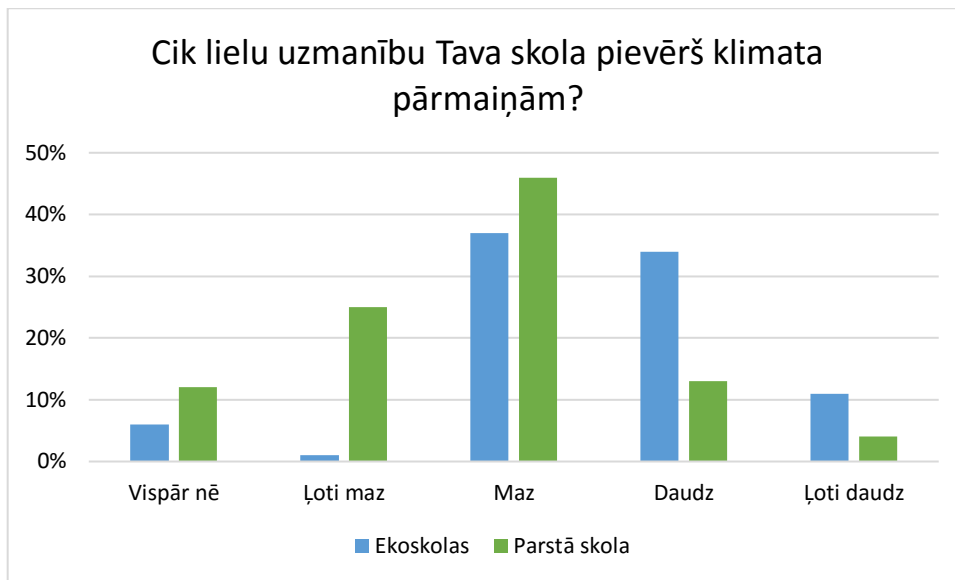
Kā nākamais faktors, kuru skolēniem bija nepieciešams novērtēt bija – cik lielu uzmanību attiecīgās skolas pievērš neatjaunojamo resursu aizstāšanai ar alternatīvu. Vairākums Ekoskolu skolēni atbildēja, ka viņu skola pievērš maz (35%) vai ļoti maz (34%) uzmanības neatjaunojamo resursu aizstāšanai ar alternatīvu. Parastajās skolās 39% no skolēniem atbildēja, ka viņu skola pievērš ļoti maz uzmanības un 32%, ka maz, kā arī 21% minēja, ka viņu skola vispār nepievērš uzmanību neatjaunojamo resursu aizstāšanai ar alternatīvu. Kā darba autorei izdevās noskaidrot, tad pamats, kāpēc skolēni atbildēja, ka tik maz uzmanības skolās tiek pievērsts tieši šai problēmai ir tas, ka skolēniem nav informācijas par to, kuri ir neatjaunojamie resursi un arī informācijas trūkums par to, kādas ir to aizstāšanas iespējas. Būtu vēlams šos jautājumus iekļaut skolu mācību priekšmetu vielās, piemēram, fizikā, bioloģijā un ķīmijā.

3.14.attēls. Skolēnu atbilžu salīdzinājums par to, cik lielu uzmanību attiecīgā skola pievērš vides piesārņojumam

Avots: darba autorei veidots.

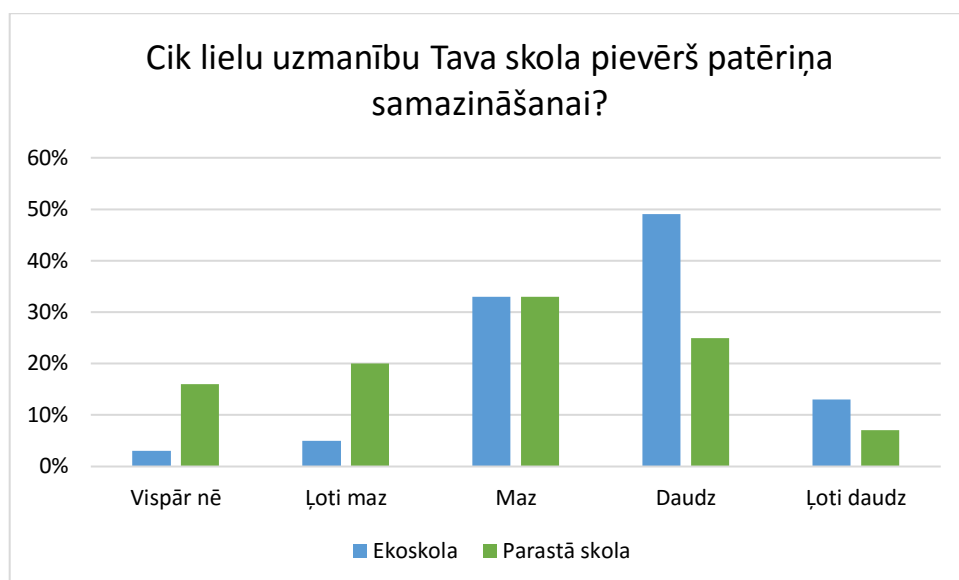
Par to cik lielu uzmanību skola pievērš vides piesārņojumam, 48% Ekoskolu skolēni atbildēja, ka daudz un 30%, ka ļoti daudz. Kā darba autorei izdevās noskaidrot, tad iemesls, kāpēc Ekoskolu skolēni ievēro, ka skolā tik ļoti daudz uzmanības tiek pievērsta vides piesārņojumam ir tāds, ka skolā tiek rīkoti dažādi pasākumi, kuros bērni iesaistās. Kā piemēram, tagad visi no Ekoskolu aptaujātajiem skolēniem bija piedalījušies talkā, lai sakoptu skolas apkārtni, kā arī citos skolas un citu organizāciju rīkotajos pasākumos. Parasto skolu aptaujāto skolēnu atbildes bija dažādas, taču 34% atzina, ka arī parastās skolas pievērš daudz uzmanības vides piesārņojumam, taču liela daļa skolēnu minēja, ka pievērš maz (25%), ļoti maz (17%) un 15% no visiem skolēniem minēja, ka skola nemaz netiek pievērsta uzmanība vides piesārņojumam.

3.15.attēls. Skolēnu atbilžu salīdzinājums par to, cik lielu uzmanību attiecīgā skola pievērš klimata pārmaiņām

Avots: darba autorei veidots.

Ekoskolu skolēni vērtējot to, cik lielu uzmanību viņu skola pievērš klimata pārmaiņām atbildēja sekojoši – 37% atbildēja, ka skolā tiek pievērsta maza uzmanība šai vides problēmai, 34% atbildēja, ka daudz, 10% atbildēja, ka ļoti daudz, bet pārējās atbildes nepārsniedza 10% robežu. Bet parastajās skolās atbilžu sadalījums bija šāds – 46% atbildēja, ka skolā tiek pievērsta maza uzmanība klimata pārmaiņām, 25% atbildēja, ka ļoti maza, kā arī 10% robežu pārsniedza atbildes - vispār netiek pievērsta uzmanība; skola pievērš daudz uzmanības. Visiem skolēniem par klimata pārmaiņām tiek mācīts ģeogrāfijas stundās, bet darba autorei analizējot iegūtās atbildes liek secināt, ka skolēni uztver diezgan maz informācijas no tā, kas tiem tiek stāstīts mācību stundās, bet vairāk informāciju tiek uztverta ar dažādu pasākumu palīdzību un skolēnu praktisku darbību.

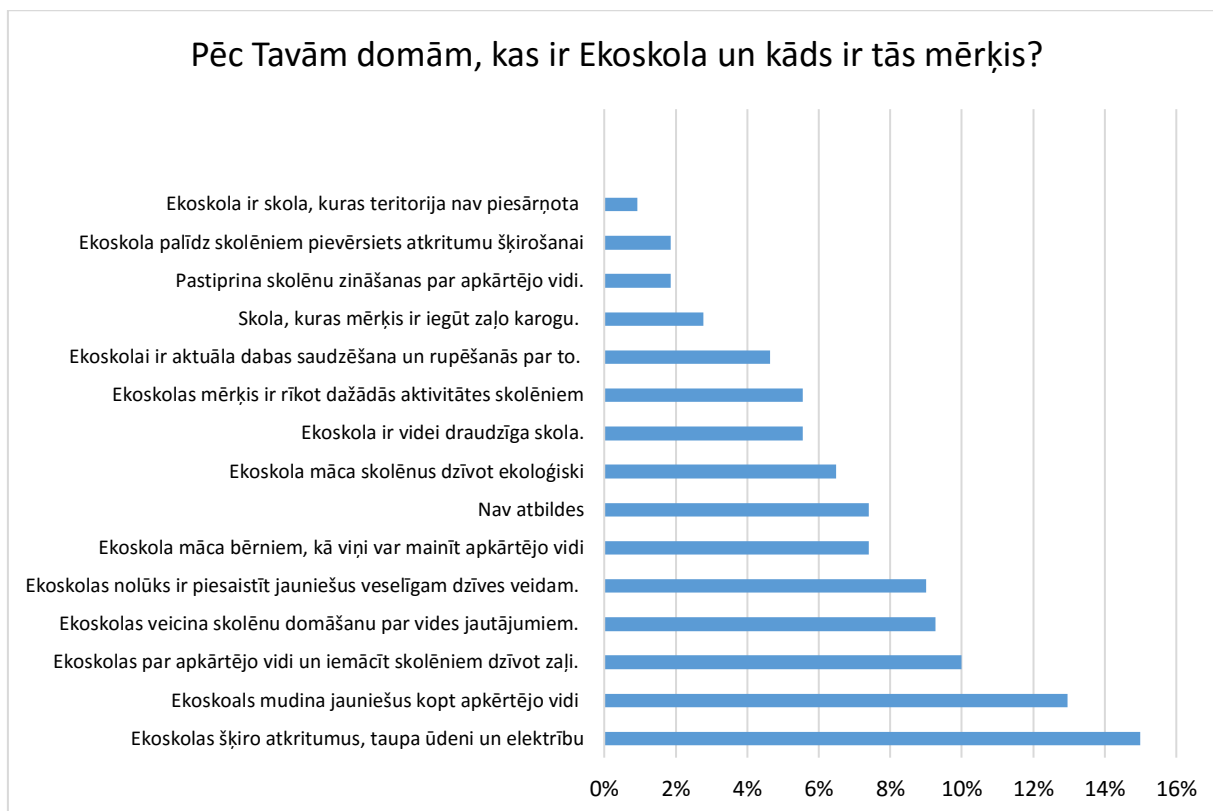

3.16.attēls. Skolēnu atbilžu salīdzinājums par to, cik lielu uzmanību attiecīgā skola pievērš patēriņa samazināšanai

Avots: darba autore veidots.

Attiecībā uz to vai skola pievērš uzmanību patēriņa samazināšanai, tad 49% Ekoskolu skolēni atbildēja, ka viņu skolas pievērš uzmanību tam, taču 33% apgalvo, ka skola pievērš maz uzmanību tam, lai samazinātu skolas patēriņu. Kā autorei izdevās noskaidrot no Ekoskolu darbiniekiem, tad Ekoskolas, piemēram, veic ievērojamu ēdiena pārpalikuma samazināšanu, tātad attiecīgi netiek pasūtīts vai pagatavots tik daudz ēdiena kā tas tika darīts iepriekš, kad radās liels daudzums ēdienu pārpalikumu, kas tika izmesti. 33% skolēni, kuri mācās parastajā skolā apgalvoja, ka skola pievērš mazu uzmanību patēriņa samazināšanai, 25% minēja, ka daudz uzmanības un 20%, ka ļoti maz.

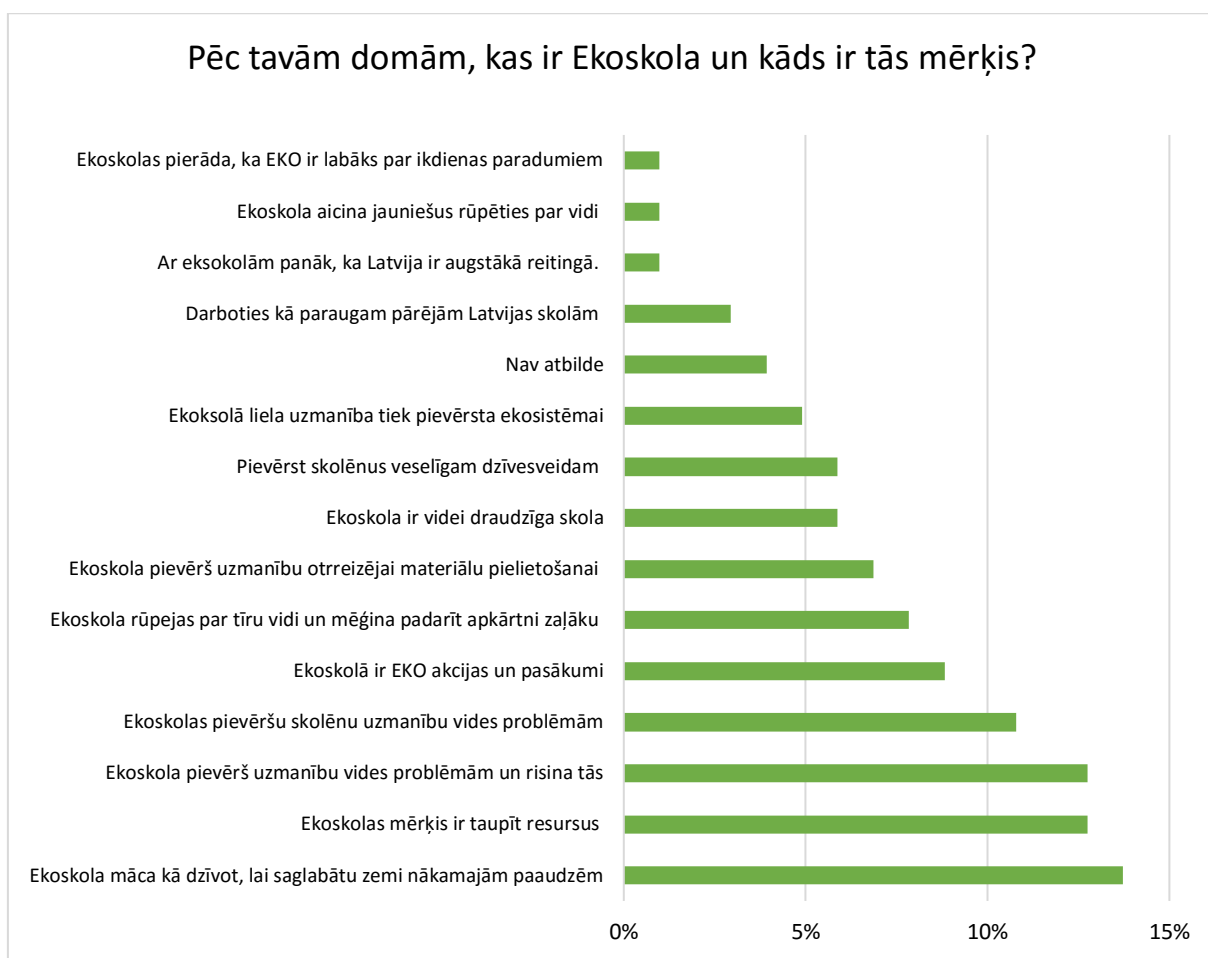
Desmitais jautājums bija atvērtā tipa jautājums, kurš Ekoskolas skolēniem tika uzdots ar domu noskaidrot kā tie definē Ekoskolas būtību un mērķi, bet parasto skolu skolēniem ar mērķi noskaidrot vai tiem ir informācija par to, ka ir šāda Ekoskolas programma.

3.17.attēls. Ekoskolas audzēkņu viedoklis par Ekoskolas būtību un mērķi

Avots: darba autore veidots.

Ekoskolas audzēkņiem bija dažādas atbildes par to, kāda ir Ekoskolas būtība. Pārsvarā atbildēs tika iegūta informācija par to, ko skola dara ikdienā un kas ir redzams ar skolēnu acīm. 15% no skolēniem atbildēja, ka Ekoskolas ir skolas, kuras šķiro atkritumus, taupa ūdeni un elektrību, 13% deva atbildi, ka Ekoskola mudina jauniešus kopt apkārtējo vidi, tāpat arī atbildēs bija minēts, ka Ekoskola veicina skolēnu domāšanu par vides jautājumiem, pievērstos veselīgam dzīves veidam, tā ir skola, kura darbojas videi draudzīgi un rūpējas par vidi un sabiedrību tai apkārt, kā arī bija minēta atbilde, ka Ekoskolas mērķis ir iegūt zaļo karogu, bet atsaucoties uz interviju ar Limbažu 3.vidusskolas Ekoskolas vēstnesi, darba autore secina, ka Ekoskolu mērķis ir ne tikai iegūt zaļo karogu, bet arī noturēt to, jo tas nebūt nav viegls un vienkāršs process, noturēt Ekoskolas statusu, jo tam ir vajadzīgs nemītīgs darbs un virzīšanās un priekšu.

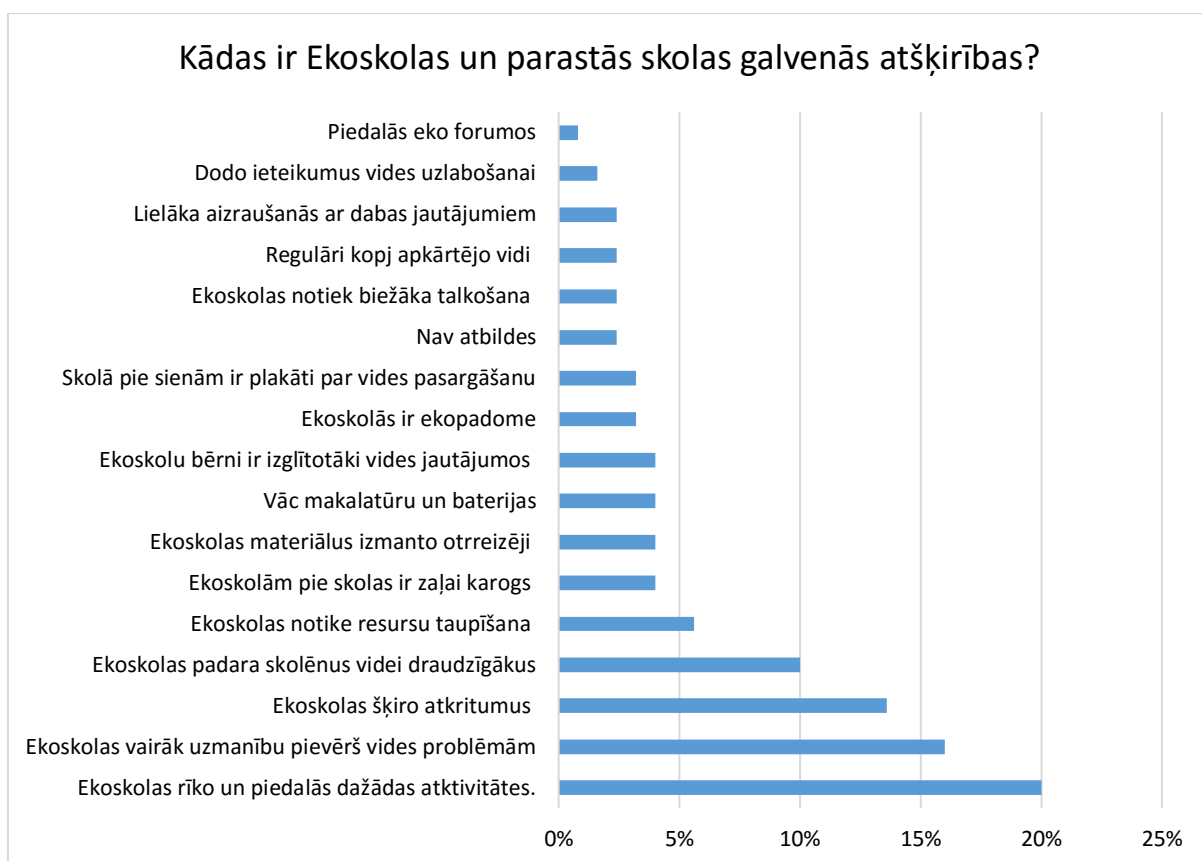

3.18.attēls. Parasto skolu audzēkņu viedoklis par Ekoskolas būtību un mērķi

Avots: darba autores veidots.

No parasto skolu skolniekiem, 13% atbildēja, ka Ekoskola māca bērnus kā dzīvot, lai saglabātu zemi arī nākamajām paaudzēm, ka tās mērķis ir taupīt resursus un samazināt vides piesārņojumu un Ekoskolās tiek pievērsta lielāka uzmanības vides problēmām un meklē to atrisinājumu. Kā var redzēt 3.18.attēlā, tad bērni deva arī tādas atbildes, ka ekoskolā ir EKO akcijas un rīko un piedalās dažādos pasākumos. Darba autorei interesantas likās skolēnu atbildes, kur tie minēja, ka Latvijas valsts ar Ekoskolu palīdzību cenšas pacelt savu valsts reitingu un uzlabot reputāciju, kā arī tas, ka Ekoskolas darbojas, kā paraugs pārējām Latvijas skolām, tā kā tas nozīmē, ka skolēni atzīst, ka Ekoskolas dod ieguldījumu Latvijas attīstībā.

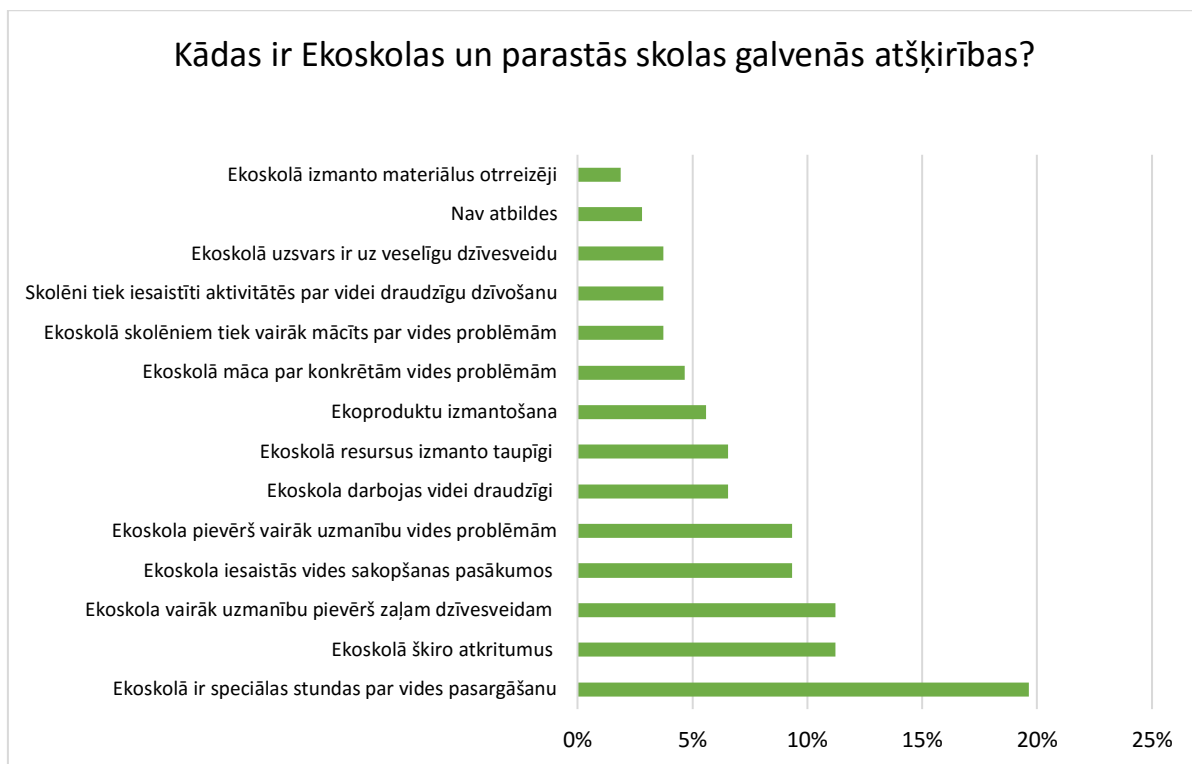
Vienpadsmitajā jautājumā skolēniem bija jānosauc, viņuprāt galvenās atšķirības, kādas viņi saredz starp Ekoskolu un parasto skolu.

3.19.attēls. **Ekoskolas audzēkņu atbildes par galvenajām Ekoskolu un parasto skolu atšķirībām**

Avots: darba autore veidots.

3.19.attēlā darba autore apkopojā Ekoskolas audzēkņu dotās atbildes un 20% no šiem skolēniem atbildēja, ka galvenā atšķirība starp šo abu veidu skolām ir tas, ka Ekoskolas rīko un piedalās dažādās aktivitātes, kas ir saistīts ar vides sargāšanu, kā piemēram, bērni minēja nodarbes – meža stādīšana un došanās talkās. No visiem aptaujātajiem Ekoskolas audzēkņiem 16% no tiem minēja, ka galvenā atšķirība starp skolām ir tas, ka Ekoskola pievērš vairāk uzmanību vides problēmām, jo skolēniem tiek sniegta papildus informācija par vides aktuālajām problēmām un tiek meklēti risinājumi. 14% no skolēniem minēja, to, ka Ekoskolās notiek atkritumu šķirošana, gan bērniem pašiem ir tāda iespēja izvēlēties, kurā miskastē mest atbilstošos atkritumus, gan arī skolas apkopējas izšķiro nesašķirotos atkritumus pirms to izmešanas konteineros, tas ne tikai padara skolēnus videi draudzīgākus, bet lielā mērā iesaista arī skolas personālu, domāt par vides saudzēšanu.

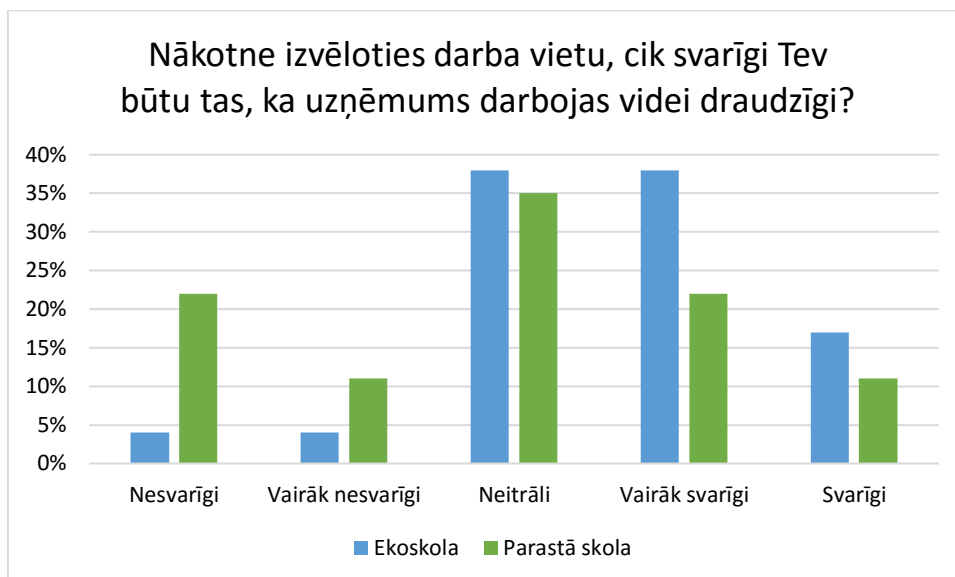

3.20.attēls. Ekoskolas audzēkņu atbildes par galvenajām Ekoskolu un parasto skolu atšķirībām

Avots: darba autores veidots.

19% no parastās skolas skolēniem, bija pārliecināti, ka galvenā atšķirība starp Ekoskolu un viņu skolu ir tas, ka ekoskolā ir speciāla stunda, kurā stāsta par aktuālākajām vides problēmām un kopīgi tiek meklēti tam risinājumi, bet kā darba autorei izdevās noskaidrot no intervētajiem Ekoskolu vēstnešiem, tad šāda speciāla mācību priekšmeta nemaz nav, bet Ekoskolu skolēni ar aktuālāko informāciju tiek iepazīstināti citās mācību stundās vai tiek rīkoti pasākumi, lekcijas vai skolēni dodas izglītojošās mācību ekskursijās, kur tiem ir iespēja iegūt informāciju par apkārt notiekošajām vides pārmaiņām. Arī līdzīgi, kā Ekoskolas skolēni, arī parasto skolu audzēkņi (11%) deva atbildi, ka galvenā atšķirība ir atkritumu šķirošana, kas tā arī ir, bet iespējams, arī kāda parastajā skolā tiek ieviesta atkritumu šķirošana, pēc viņu brīvas izvēles, bet Ekoskolām, tas ir obligāts nosacījums. 11% no skolēniem arī deva atbildi, ka Ekoskolas pievērš lielāku uzmanību zaļam dzīves veidam, kas izpaužas ar resursu taupību (ūdens, elektrības, u.tml.), otrreizēju materiālu lietošanu, ekoproduktu izmantošanu, skolēnu pievēršanu videi draudzīgam un veselīgam dzīves veidam u.c.

Kā divpadsmito jautājumu darba autore skolēniem uzdeva par to, vai nākotnē izvēloties darba vietu viņiem būtu svarīgi, ka uzņēmums darbojas videi draudzīgi.

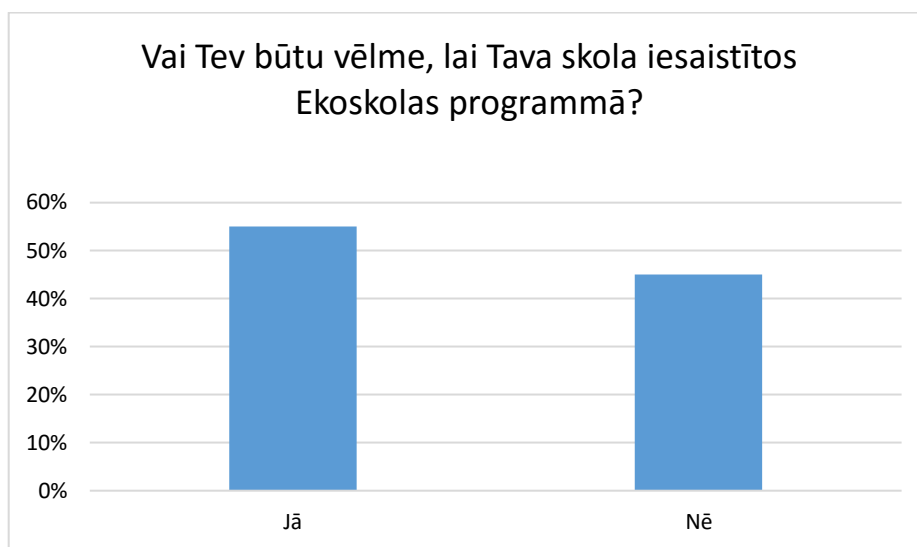

3.21.attēls. Skolēnu atbilžu salīdzinājums par to, vai nākotnē izvēloties darba vietu, viņiem būs svarīgi vai uzņēmums darbojas videi draudzīgi

Avots: darba autores veidots.

Darba autores aptaujas dati liecina, ka 38% Ekoskolu skolēni uz jautājumu par to vai nākotnē viņiem būtu svarīgi, ka uzņēmums darbojas videi draudzīgi, atbildēja, ka viņu attieksme pret to ir neitrāla, bet tik pat liela daļa atbildēja, ka viņiem tas būtu vairāk svarīgi un 17% atbildēja, ka viņiem izvēloties nākotnes darba vietu būtu svarīgi, ka uzņēmums darbojas videi draudzīgi. Ļoti neliela daļa skolēnu minēja, ka viņiem tas būtu vairāk nesvarīgi un arī nesvarīgi. Tas, ka tik lielai daļai Ekoskolu skolēnu ir tik nozīmīgi, ka uzņēmumi, kuros viņi nākotnē izvēlēšies strādāt darbojas videi draudzīgi ir, tāpēc, ka šobrīd skolā viņiem tiek mācīts par to, kādu iespaidu uz vidi atstāj uzņēmumi, kuri nedomā par vides problēmām, it īpaši rūpniecību radītais piesārņojums, tā pat viņi arī dodas ekskursijās uz uzņēmumiem, kuri darbojas videi labvēlīgi un šie uzņēmumi uzsver to cik tas ir svarīgi un lepojas ar dažādām inovācijām, kas ir saistītas tieši ar inovācijām, kas ir ieviestas, lai uzlabotu uzņēmuma pozitīvo ietekmi uz apkārtējo vidi. Darba autore salīdzinot aptaujā iegūtos Ekoskolas un parastās skolas rezultātus secina, ka parasto skolu skolēniem ir mazāk svarīgi, tas, ka izvēloties darba vietu viņi ņemtu vērā vai uzņēmums darbojas videi draudzīgi, jo 35% atbildēja, ka viņi to neņemtu vērā izvēloties darba vietu, 22% atzina, ka viņiem tas vispār nav svarīgi, taču 22% no parasto skolu skolēniem apgalvoja, ka viņiem tas būtu vairāk svarīgi, kā arī bija skolēni, kuri atbildēja, ka viņiem tas ir svarīgi, kā arī vairāk nesvarīgi.

Trīspadsmītais jautājums Ekoskolu un parasto skolu skolēniem tika uzdots atšķirīgs. Parasto skolu skolēniem darba autore uzdeva jautājumu par to vai tie vēlētos, lai to skola iesaistās Ekoskolu programmā.

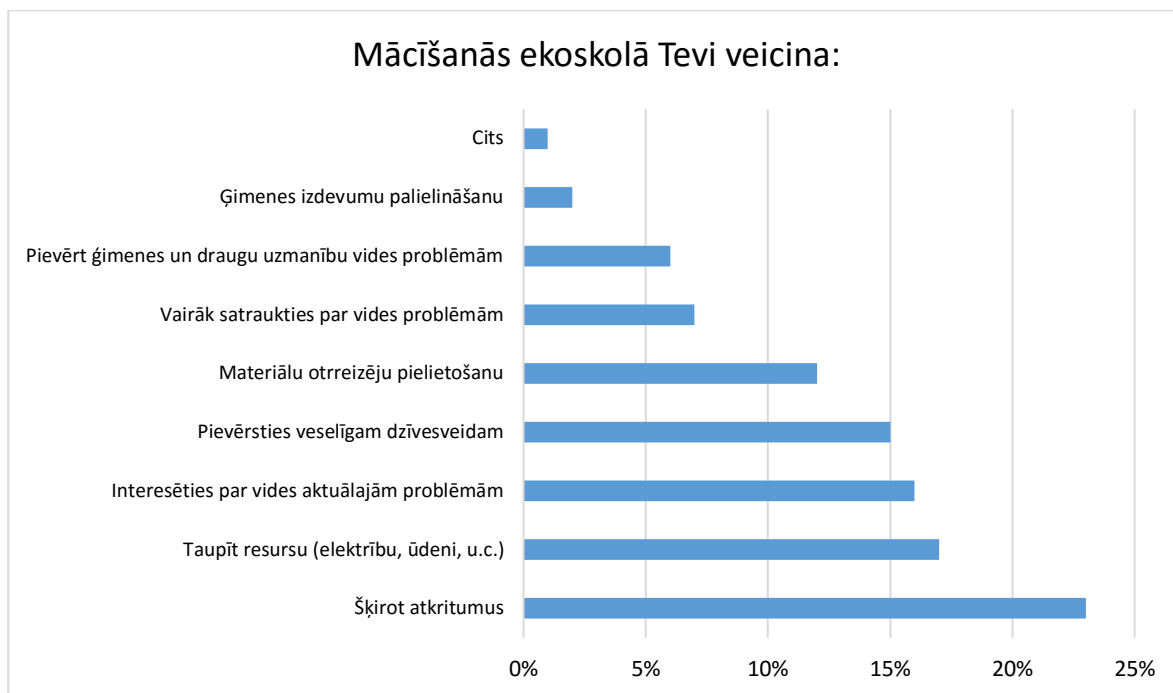

3.22.attēls. Parastās skolas audzēkņu atbilžu apkopojums par to vai viņi vēlētos, lai to skola iesaistās Ekoskolas programmā

Avots: darba autores veidots.

Kā var redzēt 3.14.attēlā, tad 55% no parasto skolu skolēniem vēlētos, lai to skola iesaistās Ekoskolu programmā, bet 45% to nevēlētos, un iemeslu tam var atrast nākamajā jeb četrpadsmitajā darba autores uzdotajā jautājumā, kurš tika uzdots parasto skolu skolēniem, kur šie skolēni ir norādījuši, ka tas veicinātu viņus vairāk satraukties par vides problēmām vai palielinātu ģimenes izdevumus izmantojot videi draudzīgas metodes, kā piemēram, papildus miskastes iegādi atkritumu šķirošanai, jaunu ekonomisko spuldzīšu iegāde, atteikšanās no sadzīves ķīmijas, bet izmantot dārgākus videi draudzīgus sadzīves līdzekļus.

No trīspadsmītā jautājuma darba autore vēlējās noskaidrot, kādi ir trīs būtiskākie faktori, kurus Ekoskolas programmas veicina skolēnus ievērot.

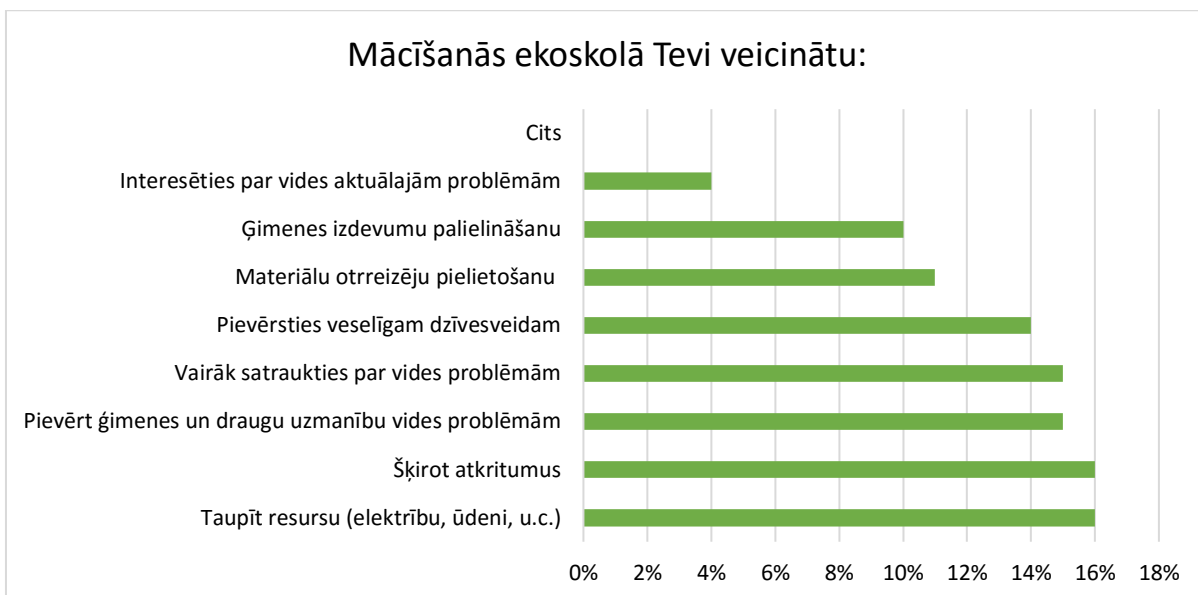

3.23.attēls. Ekoskolas skolēnu atbilžu apkopojums par to, ko mācīšanās ekoskolā tos veicina darīt

Avots: darba autore veidots.

Kā var redzēt 3.23.attēlā, tad mācīšanās Ekoskolās 23% no skolēniem viņu ikdienas dzīvē veicina uzsākt atkritumu šķirošanu, 17% minēja, ka tas viņus veicina taupīt resursus tāds kā elektrību un ūdeni, 16% apgalvoja, ka mācīšanās ekoskolā viņus veicina interesēties par vides aktuālajām problēmām. Bet tāpat Ekoskolas audzēkņu starpā ir bērni, kuri domā, ka Ekoskola viņus veicina satraukties par vides problēmām (7%) un veicina ģimenes izdevumu pieaugumu (3%). No aptaujātajiem Ekoskolas audzēkņiem 2% deva arī atbildi citi, kur tika norādītas atbildes, ka mācīšanās ekoskolā neveicina ieviest nekādas videi draudzīgas metodes.

Bet kā četrpadsmito jautājumu parasto skolu skolēniem darba autore uzdeva, ko mācīšanās ekoskolā viņus veicinātu darīt vides labā.

3.24.attēls. Parastās skolas skolēnu atbilžu apkopojums par to, ko mācīšanās ekoskolā viņu veicinātu darīt

Avots: darba autore veidots.

Analizējot parasto skolēnu atbildes, par to, ko mācīšanās ekoskolā viņus veicinātu darīt, tad kā var redzēt 3.24.attēlā 16% skolēni ir izvēlējušies atbildi, ka mācīšanās ekoskolā viņus veicinātu šķirot atkritumus, kā arī 16% uzskata, ka viņi sāktu pievērsties resursu taupīšanai. 15% no parastās skolas skolēniem uzskata, ka sāktu vairāk uztraukties par vides problēmām, bet 15% no skolēniem pievērstu arī ģimenes un draugu uzmanību vides problēmām, ja to skola pievienotos Ekoskolas programmā, kas ir arī Ekoskolu programmas mērķis – ne tikai raisīt interesi skolēnos par vides jautājumiem, bet arī to draugu un ģimeņu interesi.

Salīdzinot Ekoskolas un parastās skolas aptaujā iegūtos rezultātus, var secināt to, ka parasto skolu iegūtajās atbildēs ir lielāka dinamika, jo skolēnu domas par to, kā iesaistīšanās Ekoskolu programmā veicinātu viņu attieksmi pret ikdienas problēmām ir dažāda. Taču ekoskolēnu iegūtajās atbildēs ir viena izteikta atbilde par to, ka Ekoskola veicina skolēnus sākt šķirot atkritumus.

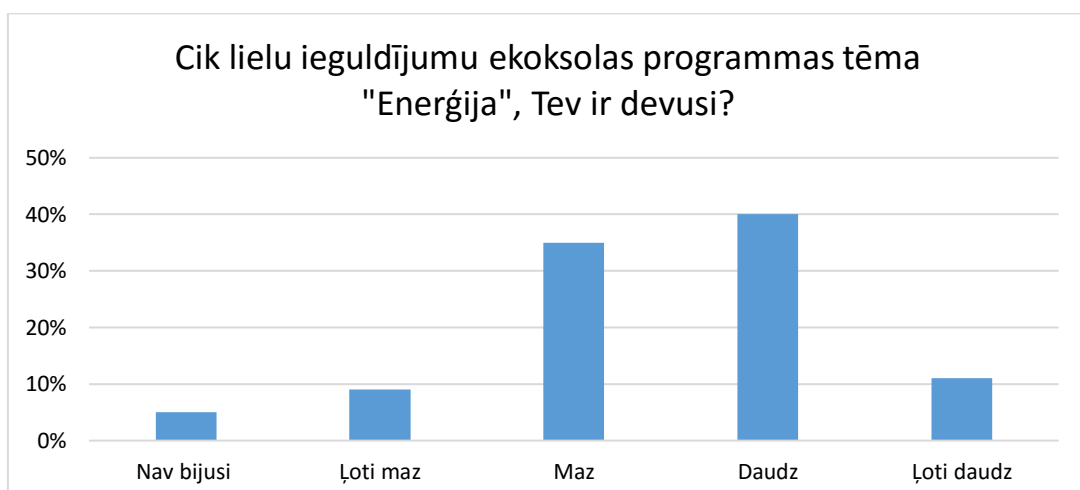
Ekoskolas programmas skolēniem tika uzdots vēl papildus jautājums, lai noskaidrotu, cik lielu ietekmi, katra Ekoskolu programmas gada tēma atstāj uz skolēniem, tāpēc darba autore četrpadsmitajā jautājumā lika skolēniem novērtēt, cik lielu ieguldījumu, katra Ekoskolu programmas tēma ir devusi, katram skolēnam individuāli.

3.25.attēls. Ekokolas skolēnu atbilžu apkopojums par to ieguldījumu, ko tam ir devusi Ekokolas programma "Atkritumi"

Avots: darba autores veidots.

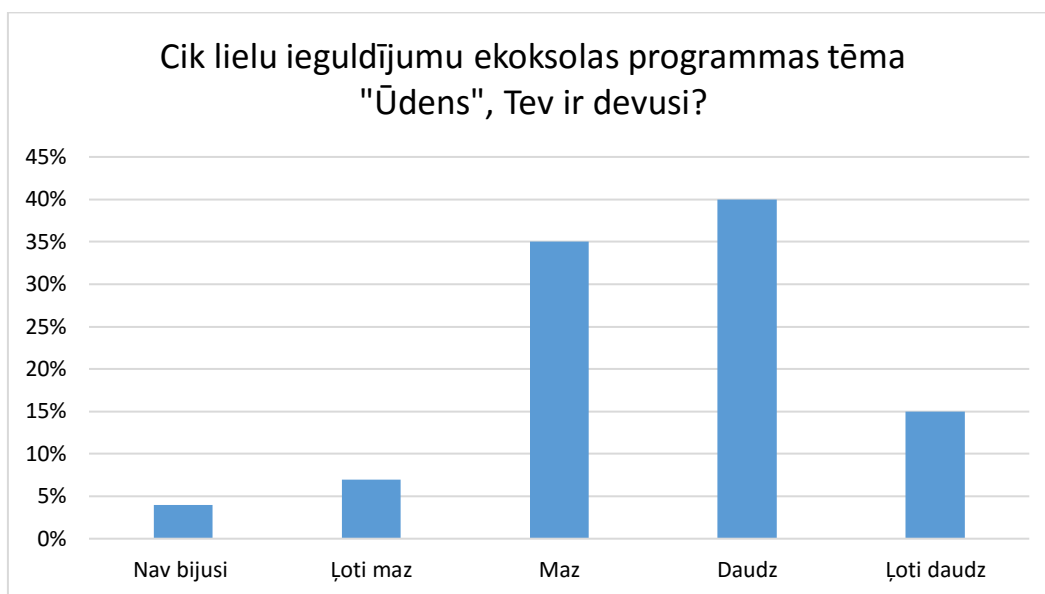
3.25.attēlā ir redzams, kā Ekoskolu skolēni ir novērtējuši Ekokolas programmas tēmu "Atkritumi". Tātad var secināt, ka vairāk nekā puse no Ekoskolu skolēniem (52%) atzina, ka atkritumu tēma tiem ir devusi lielu ieguldījumu. Bērni tēmu par atkritumiem ir uztvēruši tik labi, jo visās skolās ir ierīkoti atkritumu šķirošanas konteineri, gan arī skolā ir atsevišķas miskastes, katram no atkritumu veidiem (plastmasai, papīram, sadzīves atkritumiem u.tml.), kā arī skolās tiek uzsvērts šīs tēmas svarīgums un aktualitāte.

3.26.attēls. Ekokolas skolēnu atbilžu apkopojums par to ieguldījumu, ko tam ir devusi Ekokolas programma "Energija"

Avots: darba autores veidots.

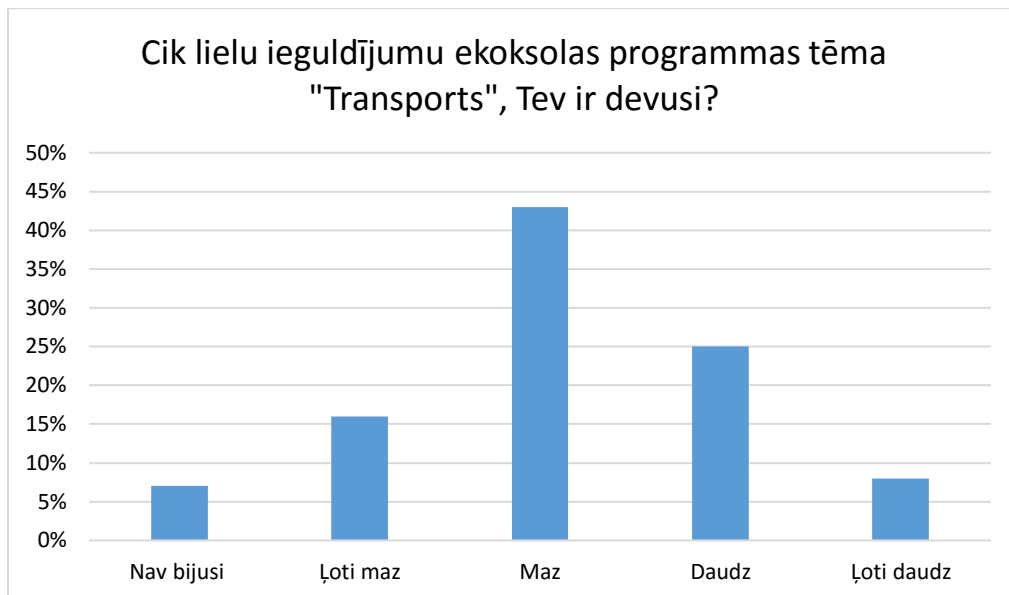
Novērtējot Ekoskolas programmas piedāvāto tēmu par enerģiju, 40% no visiem skolēniem atbildēja, ka šī tēma viņiem ir devusi lielu ieguldījumu, bet tuvu tam 35% no skolēniem atbildēja, ka šis ieguldījums ir bijis mazs. Darba autore secināja, ka visās skolās, šo atbilžu procentuālais sadalījums bijis līdzīgs, nevienā no skolām, skolēnu atbildes nebija izteiktākas viena par otru, bet diezgan līdzvērtīgas. Skolēnu priekšstatu par tēmu “Enerģija” veicina tas, ka skolā ir pieejami vizuāli uzskates materiāli, kā piemēram, pie gaismas slēdžiem ir minēts, ka aiz sevis nepieciešams izslēgt gaismu.

3.27.attēls. Ekoskolas skolēnu atbilžu apkopojums par to ieguldījumu, ko tam ir devusi Ekoskolas programma “Ūdens”

Avots: darba autores veidots.

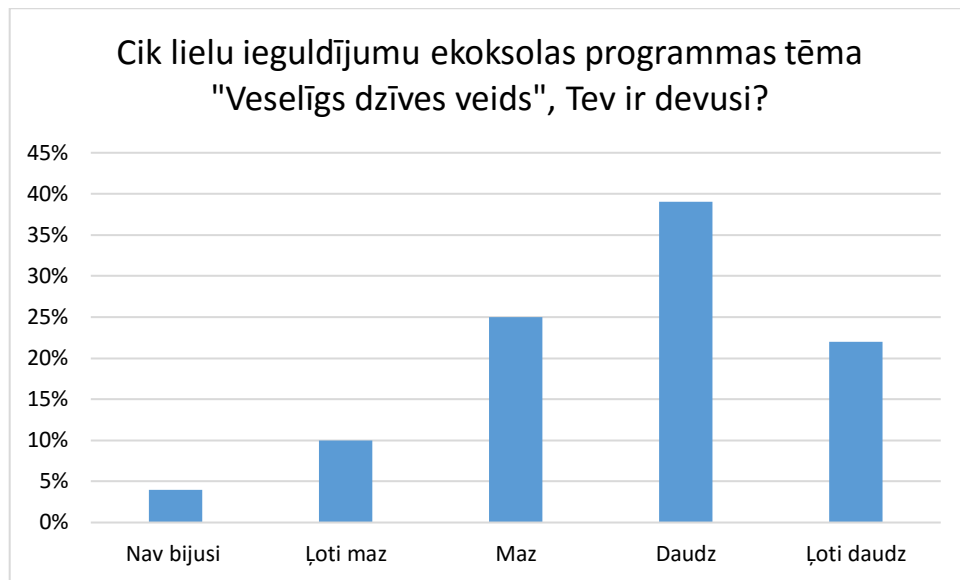
40% skolēnu atzina, ka tēma “Ūdens” tiem devusi lielu ieguldījumu, 15% atzina, ka pat ļoti lielu, bet 35% no skolēniem atbildēja, ka šī tēma ir nesusi tiem mazu ieguldījumu personīgajā izaugsmē par šo vides jautājumu. Arī par šo tēmu, skolēnu atbildes, kuri ir no dažādām Ekoskolām bija ļoti līdzīgas. “Ūdens” arī ir viena no tēmām par kuru bērniem ne tikai stāsta skolotāji, bet ir pieejami arī dažādi vizuāli uzskates materiāli, piemēram, pie izlietnēm ir izvietotas bildes gan par to, ka ūdens ir jātaupa, gan par to, kā ir jāmazgā rokas, lai notīrītu tās no mikrobiem.

3.28.attēls. Ekoskolas skolēnu atbilžu apkopojums par to ieguldījumu, ko tam ir devusi Ekoskolas programma “Transports”

Avots: darba autores veidots.

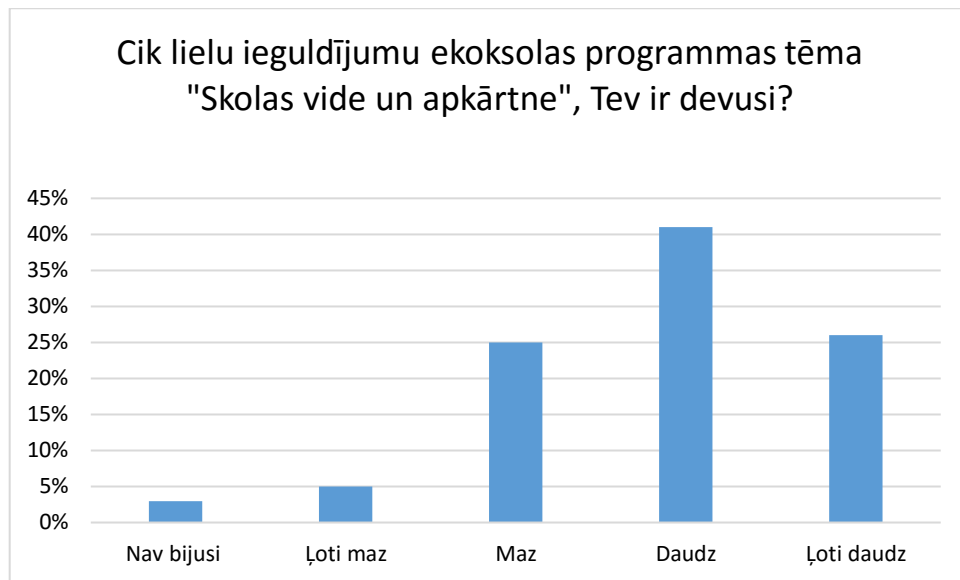
Kā var redzēt 3.28.attēlā, tad gandrīz pusei (43%) no Ekoskolu skolēniem, Ekoskolas programmas tēma “Transports” ir devusi mazu ieguldījumu. 25% no skolēniem atzina, ka šī tēma viņiem tomēr ir devusi lielu ieguldījumu. Darba autore secināja, ka lielākā daļa bērnu, kuriem transporta tēma ir nesusi lielu vai ļoti lielu ieguldījumu ir no Rīgas Ekoskolas, jo transporta tēma ir aktuālāka lielpilsētās, kur transporta radītā negatīvā ietekme uz vidi, gan uz cilvēku veselību ir lielāka. Tāpēc cilvēki tiek veicināti, lai ikdienā tie pārvietotos ar sabiedrisko transportu, gan lai neveidoties lielie sastrēgumu, gan arī automašīnu radīto izplūdes gāžu ievērojamais daudzums gaisā, kas lielpilsētās ir daudz lielāks nekā mazpilsētās, kur ir iespēja ātri pārvietoties ar kājām no viena pilsētas gala līdz otram, jo šie attālumi nav tik ievērojami lieli.

3.29.attēls. Ekoskolas skolēnu atbilžu apkopojums par to ieguldījumu, ko tam ir devusi Ekoskolas programma "Veselīgs dzīves veids"

Avots: darba autore veidots.

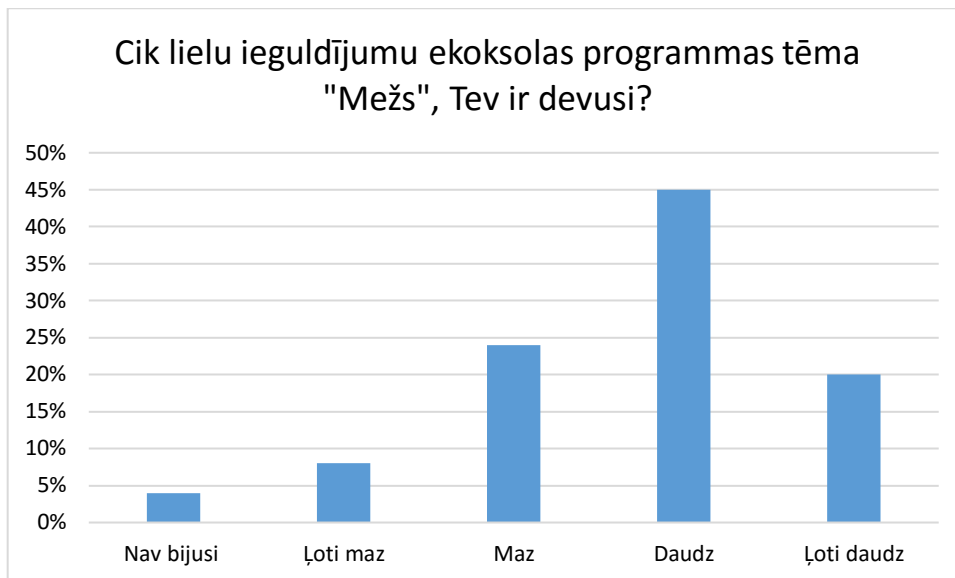
Veselīgs dzīves veids šobrīd pastiprināti netiek mācīts tikai Ekoskolās, bet gan visās skolās. Kā var redzēt 3.29.attēlā, tad 39% no skolēniem atbildēja, ka šī Ekoskolas programmas tēma tiem ir nesusi lielu ieguldījumu, 25% atzina, ka šis ieguldījums ir mazs, bet 22% veselīga dzīves veida tēma ir devusi ļoti lielu ieguldījumu. Šī mūsdienās ir ļoti aktuāla tēma skolās, lai bērnus stimulētu dzīvot veselīgāk, gan attiecībā uz ēšanas paradumiem, gan uz fiziskajām aktivitātēm. Ēšanas paradumus skolā, kopš 2012.gada nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr. 172 "Noteikumi par uztura normām izglītības iestāžu izglītojamiem, sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientiem un ārstniecības iestāžu pacientiem", kā arī skolas rīko dažādus sporta pasākumus, kur iesaista ne tikai skolēnus, bet arī to ģimenes, lai veicinātu sabiedrību nodarboties ar fiziskām aktivitātēm. Arī bērniem pamatskolā ir priekšmets veselības mācība, kur bērni tiek iepazīstināti, kā dzīvot veselīgi, lai arī nākotnē tie justies stipri un veseli un neciestu no sirds slimībām, aptaukošanās u.tml.

3.30.attēls. Ekoskolas skolēnu atbilžu apkopojums par to ieguldījumu, ko tam ir devusi Ekoskolas programma "Skolas vide un apkārtnē"

Avots: darba autore veidots.

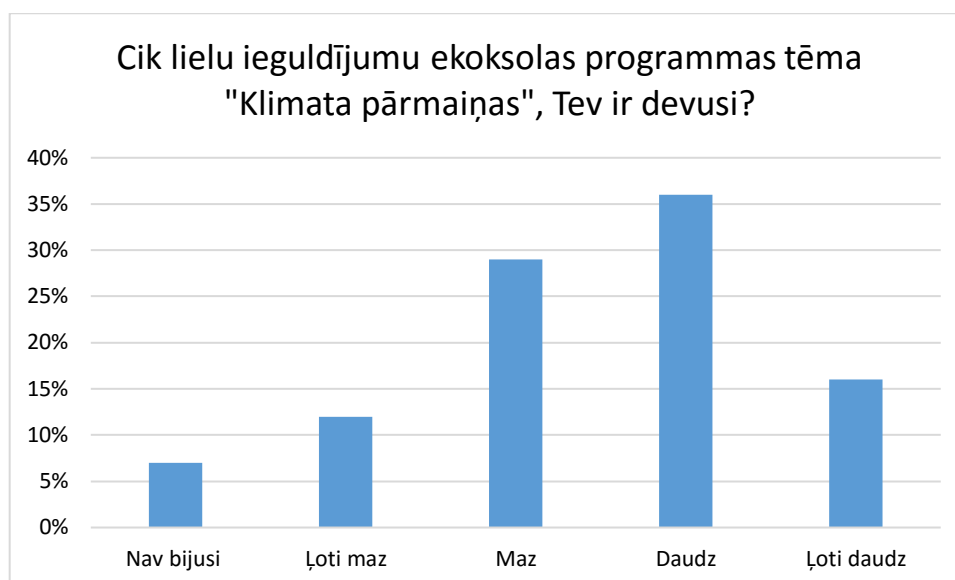
Darba autore veicot analīzi par tēmas "Skolas vide un apkārtnē" skolēnu novērtējumu secina, ka skolēniem šī tēma dod lielu ieguldījumu, kas liecina, ka šīs tēmas pasniegšana skolēniem, ir to vides apziņas veidošanas veicinoša. 41% no skolēniem atbildēja, ka ieguldījums ir liels un 26% atzina, ka Ekoskolas programmas ieguldījums ir ļoti liels. Kā darba autorei izdevās noskaidrot, tad šī tēma bērniem šķiet visinteresantākā, jo tie tiek iesaistīti dažādos pasākumos, gan pašas skolas rīkotajos, gan iesaistoties kādos lielākos projektos. Kā piemēram, šogad visi aptaujātie Ekoskolu audzēkņi bija devušies talkā, lai sakoptu skolas apkārtni, kā arī iesaistījušies citās aktivitātēs, dažiem skolēniem tas ir obligāti, bet citi piedalās brīvprātīgi.

3.31.attēls. Ekoskolas skolēnu atbilžu apkopojums par to ieguldījumu, ko tam ir devusi Ekoskolas programma “Mežs”

Avots: darba autore veidots.

Par mežu, kas ir viena no Latvijas lielākajām vērtībām, skolās runā daudz, gan ģeogrāfijā, gan dabas zinībās, gan arī bioloģijā, kur jāpārzina, gan dzīvnieki, gan augi, kuri mājā mežā. 45% no Ekoskolu skolēniem sniedza atbildi, ka Ekoskolas programmas tēmas “Mežs” ieguldījums ir liels, kā arī 20% atbildēja, ka ļoti liels. Bet tas ir ne tikai skolas nopelns, bet arī liels akciju sabiedrības “Latvijas valsts meži” nopelns, kura rīko skolēniem dažādus izglītojošus pasākumus, kuros tie var iesaistīties un gūt praktiskas zināšanas, kā saudzēt un rūpēties par mežu. Šīs akcijas ir dažādas - “Mammadaba”, “Izzini mežu”, “Nemēslo mežā” gan arī rīkotā olimpiāde “Meža olimpiāde” un vēl skolēniem ir pieejamas izglītojošas un interesantas spēles interneta vidē, kā “Mežotājs” un “Bezgalīgais mežs”. Arī daži aptaujātie Ekoskolu audzēkņi paši bija iesaistījušies koku stādīšanā pie skolas, lai padarītu skolas apkārtni zaļāku un sabiedrības acīm tīkamāku.

3.33.attēls. Ekoskolas skolēnu atbilžu apkopojums par to ieguldījumu, ko tam ir devusi Ekoskolas programma “Klimata pārmaiņas”

Avots: darba autore veidots.

Klimata pārmaiņas ir Ekoskolas programmas tēma, kuru skolas var izvēlēties tikai tad, ja tās jau ir izgājušas cauri visām pārējām programmas dotajām tēmām. Klimata pārmaiņas ir kā kopsavilkums visam tam, ko skolēni jau ir apguvuši. Klimata pārmaiņas ir un būs sekas visam tam, kā cilvēki izturas un izturēsies pret vidi, jautājums ir tāds, vai kaut kas tiks darīts lietas labā, lai veicinātu vides ilgtspēju. Klimata pārmaiņas arī ir viena no tēmām, par kuru māca jebkurā skolā, jo par tām tiek stāstīt ģeogrāfijā, kurš ir obligāts priekšmets jebkuram skolēnam pamatskolas laikā. Tas arī ir kā iemesls tam, ka 36% no skolēniem atbildēja, ka šī tēma atstāj lielu iespaidu uz skolēniem, bet 29% atbildēja, ka skolas ieguldījums ir mazs, un tas ir izskaidrojams ar to, ka nevienai no aptaujātajām Ekoskolām, šī tēma vēl nav bijusi.

Darba autore apkopojot Ekoskolu skolēnu atbildes uz četrpadsmito jautājumu secina, ka visas no šīm tēmām ir devušas ieguldījumu jebkuram skolēnam, protams, ir tikai atšķirība, ka kādam tas ir bijis ļoti mazs, bet kādam ļoti liels ieguldījums apziņai par vides ilgtspēju. Bet tikai ļoti maza daļa no Ekoskolu aptaujātajiem audzēkņiem ir minējuši atbildes, ka šī tēma skolai nav vēl bijusi, kaut gan vairākas no skolām nav izņēmušas pilnībā visas tēmas, un viena no skolām ir izņēmusi tikai trīs tēmas, bet tas neuzrādījās skolēnu atbildēs. Tātad izvērtējot šo faktu, var secināt to, ka daži skolēni nemaz nezina, kāda ir skolas izvēlēta gada tēma un tas liecina vai nu par to, ka skola pietiekami neinformē savus audzēkņus vai skolēniem nav intereses par vides problēmām un iesaistīšanos vides ilgtspējas uzlabošanā. Kā darba autorei izdevās noskaidrot, tad skolēni, kuri visvairāk iesaistās gan skolas, gan

ārpuskolas rīkotajos vides pasākumos ir skolēni, kuri ir ekopadomes locekļi, tie ir arī skolēni, kuri veic pētījumus un informē par to citus jauniešus. Tāpat arī liela nozīme ir Ekoskolas programmas vēstnesim skolā, jo tas ir cilvēks, kurš organizē pasākumus, iesaista skolniekus programmas aktivitātēs un raisa skolēnos interesi par vides problēmām.

Apkopojot darba autores iegūtos aptaujas rezultātus, ar kuru palīdzību bija nepieciešams novērtēt Ekoskolu radīto ietekmi uz vides apziņas veidošanu, darba autore secina, ka Ekoskolas programma kopumā veicina skolēnus vairāk interesēties par vides jautājumiem, kā arī aktuālāko informāciju par vides jautājumiem viņi var iegūt skolā, kur skolēniem sniedz ne tikai izklāstu par vides problēmām, bet tie kopīgi meklēti atrisinājumi konkrētajai problēmai un veikti pētījumi ar kuriem vēlāk tiek iepazīstināti pārējie skolas biedri.

Ar aptaujas palīdzību arī bija nepieciešams noskaidrot vai Ekoskolas darbības ieguldījums vides jautājumos ir lielāks nekā parasto skolu ieguldījums, uz ko darba autore var atbildēt ar jā, jo salīdzinot atbildes starp aptaujājajiem ekoskolēniem un parastās skolas skolēniem var secināt to, ka bērni ir vairāk iesaistīti dažādās aktivitātēs, kur tiek veikti pasākumi vides sakopšanai un sargāšanai, kā arī skolā ir pieejami stendi ar informāciju, kā dzīvot videi draudzīgāk, tā pat ir iespēja šķirot atkritumus un pie gaismas slēdžiem un ūdens krāniem ir atgādinājumi par resursu taupīšanu. Arī uz jautājumiem par to cik lielu uzmanību skola pievērš dažādām vides problēmām, lielākā daļa Ekoskolas skolēni atbildēja, ka skola pievērš lielu uzmanību, taču parasto skolu skolēni vairākums atbildēja, ka dažādām vides problēmām attiecīgā skola pievērš mazu uzmanību. Vienīgi jautājumā par to cik lielu uzmanību skola pievērš neatjaunojamo resursu aizstāšanai ar alternatīvu abu veidu skolu audzēkņi atbildēja, ka mazu, jo kā darba autorei izdevās noskaidrot no Rīgas 69.vidusskolas Ekoskolas vēstneses, tad skolēniem vēl tik daudz netiek stāstīts par to kādas ir resursu klasifikācijas, kuri ir atjaunojamie un, kuri ne, tāpēc skolēni nezina, kādas ir attiecīgo resursu alternatīvas. Attiecībā uz jautājumu par to vai skolēniem nākotnē izvēloties darba vietu būs svarīgi, ka uzņēmums darbojas videi draudzīgi, atbildes tika saņemtas dažādās, bet Ekoskolas audzēkņi visvairāk atbildēja, ka viņiem tas būs vairāk svarīgi, tas ir izskaidrojams ar to, ka skolēniem tiek rīkotas ekskursijas uz uzņēmumiem, kuri ir ieviesuši videi draudzīgākas tehnoloģijas un metodes, tādā veidā veicinot skolēnu interesi par uzņēmumiem, kuri rūpējas par vides ilgtspēju. Bet attiecīgi parasto skolu skolēniem, nākotnē izvēloties darba vietu, šāds faktors ir vienaldzīgs.

Darba autorei pēc aptaujas analīzes veikšanas bija svarīgi noteikt arī to vai Ekoskolas skolēnu darbība mājās ir vides ilgtspējas attīstības veicinoša. Apkopojot aptaujā iegūtos

rezultātus un intervijās dzirdēto, darba autore secina, ka lai arī Ekoskolas audzēkņi atbildot uz aptaujas jautājumu par to, ko mācīšanās skolā viņus veicina darīt, lielākā daļa sniedza atbildes šķirot atkritumus, taupīt resursus un vairāk interesēties par vides jautājumiem. Reti kurš skolēns šīs darbības arī veic mājās un pievērš savu ģimeni videi draudzīgākam dzīves veidam. Uzklusot Ekoskolas vēstnešus, darba autorei izdevās saprast to, ka diezgan maza daļa skolēnu aktīvi iesaistās skolas rīkotajās vides aktivitātēs, kas ir gan pasākumi, gan pētījumu veikšana, gan atbalsts Ekoskolas vēstnešiem gada pārskata izveidošanā. Tikai šie bērni, kas ir aktīvi iesaistījušies, pielieto skolā iegūtās zināšanas ikdienā un sniedz padomus vecākiem un draugiem, kā veicināt vides ilgtspējas attīstību. Tātad, kā liecina darba autores aptaujā iegūtie rezultāti, tad Ekoskolu programmai ir lielāka ietekme uz jauniešu intereses veicināšanu par vides jautājumiem un to pievēršanai videi draudzīgām darbībām nekā parastajām skolām.

SECINĀJUMI

1. Vides izglītība ir veids, kā sabiedrībai vēstīt par vides aizsardzības jautājumiem un panākt augstāku vides apziņas līmeni sabiedrības vidū.
2. Vides problēmas ir vairāk nekā tikai ekoloģiskas problēmas, domu un saprašanas neskaidrības un attīstības problēmas, bet pamatā tās ir zināšanas un nepilnvērtīga izglītība, kas ir risināmas ar mācīšanu par vidi un to kā saprast un risināt šīs dabas problēmas.
3. Arī Latvijas uzņēmēji arvien lielāku uzmanību pievērš savas darbības vides un sociālo seku izpētei un negatīvo ietekmju samazināšanai. Piemēram, 2011.gadā Latvijā tika dibināta biedrība “Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūts” (InCSR), kas darbojas ar mērķi stiprināt valsts un vietējās kopienas ilgtspējīgu attīstību, izglītojot sabiedrību un paaugstinot izpratni par atbildīgu un tālredzīgu rīcību un sekmējot pilsoniskās sabiedrības attīstību.
4. Ir vienlīdz svarīgi gan skolām, gan uzņēmumiem rūpēties par vidi un izmantot videi draudzīgas metodes, jo jau no mazotnes ir nepieciešams veidot bērnu apziņu par vides problēmām un stāstīt arī par to risinājumu, lai vēlāk viņi var būt tie, kas ir spējīgi ieviest uzņēmumos jaunas videi draudzīgas inovācijas un tiem ir svarīgi darboties uzņēmumos, kuri domā par vides problēmu risināšanu.
5. Ekoskolu būtība ir izveidot efektīvu skolas vides pārvaldes sistēmu, kas ne tikai sniegtu papildu izglītības iespējas jauniešiem, bet būtu arī efektīva un attaisnotu reālos pasākumos skolas vides apsaimniekošanā un organizēšanā.
6. Pašlaik Ekoskolu programmā ir iesaistītas vairāk kā 49 000 skolas visā pasaulē, Latvijā tās ir gandrīz 200 izglītības iestādes, sākot no pirmskolas izglītības iestādēm līdz pat augstskolām.
7. Ekoskolas programmas dod minimālu finansiālo atbalstu gan skolām, kuras vēlas iesaistīties programmā, gan arī tām, kuras jau ir kļuvušas par Ekoskolām.
8. Ekoskolas vēstnesim ir jāspēj raisīt interese skolēnos, skolas darbiniekos, pašvaldības darbiniekos un apkārtējai sabiedrībai, tam ir jābūt cilvēkam, kurš spēj pildīt Ekoskolas izvirzītos mērķus, bez papildus atalgojuma saņemšanas..
9. Ekoskolas programmai Latvijā ir vāji attīstīta mārketinga stratēģija, Ekoskolu programma tiek reklamēta tikai ieinteresētajām personām nevis visai sabiedrībai kopumā.
10. Ekoskolās 91% no aptaujātajiem skolēniem atzīst, ka skolā tiek mācīts par to kā dzīvot videi draudzīgi, bet parastajās skolās tie ir 52% no aptaujātajiem.

11. Lielākā daļa Ekoskolas audzēkņi atzīst, ka skola pievērš lielu uzmanību dažādām problēmām, izņemot neatjaunojamo resursu aizstāšanai ar alternatīvu, taču parasto skolu audzēkņi lielākā daļa atzīst, ka skola pievērš mazu uzmanību attiecīgajām vides problēmām.
12. Nākotnē izvēloties darba vietu 38% no Ekoskolas skolēniem būtu svarīgāk, lai uzņēmums darbojas videi draudzīgi, bet no parastās skolas tie ir 22% skolēni, kuriem ir svarīgs šis faktors izvēloties darba vietu nākotnē.
13. Vairāk nekā puse no aptaujātajiem parastās skolas skolēniem vēlētos, lai skola kurā viņi mācas iesaistītos Ekoskolas programmā.
14. Mācīšanās ekoskolā audzēkņus veicina šķirot atkritumus, taupīt resursus (ūdeni, elektrību u.c.), kā arī vairāk interesēties par vides jautājumiem. Parastās skolas skolēnus mācīšanās ekoskolā veicinātu šķirot atkritumus, taupīt resursus un pievērst ģimenes un draugu uzmanību vides problēmām.
15. Skolēni, kuri mācās Ekoskolās, neveicina vides apziņas veidošanu, ja tie skolās iegūtās zināšanas nepielieto ikdienas darbībā un tikai maza daļa no Ekoskolas audzēkņiem veicina arī savas ģimenes un draugu attieksmi pret videi draudzīgāka dzīves veida ieviešanu.
16. Kā liecina darba autores aptaujas iegūtie rezultāti, tad Ekoskolu programmai ir lielāka ietekme nekā parastajām skolām uz jauniešu intereses veicināšanu par vides jautājumiem un to pievēršanai videi draudzīgām darbībām.

PRIEKŠLIKUMI

1. Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūtam un citām vides nevalstiskajām organizācijām veidot pasākumus un kampaņas sadarbībā ar Ekoskolām, kas spētu uzrunāt lielāku sabiedrības daļu, tādejādi popularizējot Ekoskolas un veicinot to attīstību.
2. Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijai, Ekoskolu programmas ieviešanu uzstādīt, kā obligātu jebkurai izglītības iestādei Latvijā.
3. Ekoskolas vēstnešiem uzsākot skolas iesaistīšanos Ekoskolas programmā, nodrošināt tos ar apmācībām un semināriem, kā veiksmīgi iesaistīties programmā, kā arī visus Ekoskolas vēstnešus vismaz reizi gadā nodrošināt ar kopīgām apmācībām un pieredzes apmaiņu, veiksmīgākai Ekoskolas attīstības veicināšanai.
4. Izstrādāt efektīvāku Ekoskolas programmas mārketinga stratēģiju Latvijas teritorijā.
5. Ekoskolās skolēniem rīkot vairāk ārpus klases nodarbības skolas apkārtnē, kur tiem būtu iespēja izzināt dabu, ne tikai teorētiski, bet arī praktiski.
6. Ekoskolā rīkot lekcijas, kurās uzstātos videi draudzīgu uzņēmumu darbinieki vai vadītāji, kuri iedvesmotu skolēnus un veicinātu tos nākotnē izvēlēties uzņēmumus, kuri domā par apkārtējo vidi vai pašiem dibināt videi draudzīgus uzņēmumus.
7. Ekoskolām veicināt parasto skolu iesaistīšanos Ekoskolas programmā.
8. Gan Ekoskolās, gan parastajās skolās mācību priekšmetu vielās, iekļaut jautājumus un uzdevumu risināšanu par vides problēmām. (Piemēram ķīmijā, fizikā, matemātikā, latviešu valodā u.c.)

IZMANOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

1. LR likums *Par piesārņojumu*. Latvijas Vēstnesis, Nr. 51, 29.03.2001. (ar turpmākiem grozījumiem). Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=6075> (skatīts 26.04.2017.)
2. LR likums *Vides aizsardzības likums*. Latvijas Vēstnesis, Nr. 183, 15.11.2006. (ar turpmākiem grozījumiem). Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=147917> (skatīts 24.04.2017.)
3. Ministru kabineta noteikumi Nr.172 *Noteikumi par uztura normām izglītības iestāžu izglītojamiem, sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientiem un ārstniecības iestāžu pacientiem*. Latvijas Vēstnesis, Nr.43, 13.03.2012. (ar turpmākiem grozījumiem). Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=245300> (skatīts 05.05.2017.)
4. **Escoz-Roland A., Gutierrez-Perez J., Meira – Cartea P.** *Education on climate risks and their implications for health*, Procedia – Social and Behavioral Sciences, 237 sējums, 2017. 599-605.lpp
5. **Paradellas Santiago M., Iglesias da Cunha L., Meira Cartea A.** *Resilient Communities to Climate change. Environmental Education and Movement in Transition Connection*, Procedia – Social and Behavioral Sciences, 237 sējums, 2017. 925-930.lpp
6. **Simsekli Y.** *An Implementation To Raise Environmental Awareness Of Elementary Education Students*, Procedia – Social and Behavioral Sciences, 191 sējums, 2015. 222-226.lpp
7. **Valderrama – Hernandez R., Alcantara L., Limon D.** *The complexity of environmental education: teaching ideas and strategies from teachers*, Procedia – Social and Behavioral Sciences, 237 sējums, 2017. 968-974.lpp
8. **Wilson L., Stevenson C.** *Promoting Climate Change Awareness through Environmental Education*, 2016, 305.lpp.
9. **Ballantyne R., Fien J., Packer J.** *Schools Environmental Education Programme Impacts Upon Student and Family Learning: A Case Study Analysis*. Pieejams: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.453.3109&rep=rep1&type=pdf> (skatīts 26.04.2017.)
10. **Calderon F.** *Why Climate Change Is an Education Issue* (2016). Pieejams: <https://www.project-syndicate.org/commentary/climate-change-education-issue-by-felipe-calderon-2016-07> (skatīts 26.04.2017.)
11. **Helmane D.** *Uzņēmumi sāk apzināties savu ietekmi uz vidi* (2014). Pieejams: http://www.tvnet.lv/zala_zeme/otra_dzive/538890-uznemumi_sak_apzinaties_savu_ietekmi_uz_vidi (skatīts 26.04.2017.)
12. **Zaidi A.** *Climate change and environmental education* (2012). Pieejams: https://www.unicef.org/education/bege_61668.html (skatīts 24.04.2017.)
13. *Eco – Schools*. Pieejams: <http://www.ecoschools.global/how-does-it-work/> (skatīts 02.04.2017.)
14. *Eco – Schools Programme*. Pieejams: <http://en.unesco.org/greencitizens/stories/ecoschools-programme> (skatīts 02.04.2017.)

15. *Ekoskolu programma*. Pieejams: <http://www.videsfonds.lv/lv/Ekoskolas>, (skatīts 25.03.107.)
16. *Goal 13: Take urgent action to combat climate change and its impacts*. Pieejams: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/climate-change-2/> (skatīts 20.04.2017.)
17. *Kas mēs esam*. Pieejams: <http://www.incsr.eu/lv/incsr-eksperti/kas-mes-esam/> , (skatīts 26.04.2017.)
18. *Skolām*. Pieejams: <http://www.lvm.lv/sabiedribai/skolam> (skatīts 05.05.2017.)
19. *Vides izglītība*. Pieejams: <http://www.atkritumi.lv/lv/vides-izglitiba/> (skatīts 24.04.2017.)
20. *When it comes to the environment, education affects our actions* (2011). Pieejams: <https://www.sciencedaily.com/releases/2011/03/110321093843.htm> (skatīts 21.04.2017.)

PIELIKUMI

Aptauja par Ekoskolu ietekmi uz vides apziņas veidošanu.

Labdien!

Mani sauc **Līva Ieleja** un es esmu Latvijas Universitātes, Vadību zinību studiju programmas, vides un uzņēmējdarbības vadības apakšvirziena 4.kursa studente. Bakalaura darba ietvaros, veicu aptauju ar mērķi noskaidrotu Ekoskolu ietekmi uz vides apziņas veidošanu. Aptaujas aizpildīšana aizņems aptuveni 7 minūtes.

Paldies jau iepriekš!

1. Cik lielu uzmanību Tava ģimene pievērš vides aktuālajām problēmām? (*Novērtē skalā, kur 1 – nepievērš uzmanību nemaz, 5 – pievērš lielu uzmanību*)

Nemaz	Ļoti mazu	Mazu	Lielu	Ļoti lielu
1	2	3	4	5

2. Kāda, Tavuprāt, ir mūsdienu aktuālākā vides problēmas?
- Vides piesārņojums
  - Resursu izsīkums
  - Klimata pārmaiņas
  - Bioloģiskās daudzveidības samazināšanās
  - Cits _____
3. Kādi ir avoti no kuriem, tu iegūsi informāciju par vides aktualitātēm?
- Skolā
  - Internetā
  - Televīzijā
  - Radio
  - Avīzes / žurnāli
  - Cits _____
4. Kas, Tavuprāt, ir galvenie cēloņi vides problēmu saasinājumiem pasaulē?
(Norādiet vismaz vienu)

1)

2)

3)

5. Cik lielā mērā Tavs ģimenes dzīves veids ir pielādzināms videi draudzīgam?

Nav nemaz	Ļoti maz	Vidēji	Lielā	Ļoti lielā
1	2	3	4	5

6. Videi draudzīga dzīvesveida pazīmes, Jūsprāt ir: *(izvēlieties trīs galvenās)*
- Resursu taupīšana (ūdens, elektrība, siltums, u.c.)
  - Atkritumu šķirošana
  - Minimāla sadzīves ķīmijas izmantošana
  - Sabiedriskā transporta izmantošana personīgā auto vietā
  - Papīra otrreizēja izmantošana
  - Atjaunojamo energoresursu izmantošana (koksne, vēja enerģija u.c.)
  - Regulāra teritorijas sakopšana
  - Cits _____

7. Vai Jūsu skolā tiek mācīts par to, kā dzīvot videi draudzīgāk?
- Jā
  - Nē

8. Kā mācīšanās skolā ir ietekmējusi Tavas ģimenes attieksmi pret vides problēmām?

Negatīvi	Vairāk negatīvi	Nav ietekmējusi	Vairāk pozitīvi	Pozitīvi
-2	-1	0	1	1

9. Cik lielu uzmanību Tava skola pievērš vides problēmām? *(Problēmas novērtējiet skalā, kur 1 – vispār nē, 5 – ļoti daudz)*

	Vispār nē	Ļoti maz	Maz	Daudz	Ļoti daudz
Atkritumu šķirošanai	1	2	3	4	5
Enerģijas taupīšanai (ūdens, elektrības u.c.)	1	2	3	4	5
Materiālu otrreizēja izmantošanai	1	2	3	4	5
Neatjaunojamo resursu aizstāšanai ar alternatīvu	1	2	3	4	5
Vides piesārņošanai	1	2	3	4	5
Klimata pārmaiņām	1	2	3	4	5

Patēriņa samazināšanai	1	2	3	4	5
------------------------	---	---	---	---	---

10. Pēc tavām domām, kas ir Ekoskola un kāds ir tās mērķis?

---

11. Kādas ir Ekoskolas un parastās skolas galvenās atšķirības? (Norādiet vismaz vienu)

1)

---

2)

3)

12. Nākotnē izvēloties darba vietu, cik svarīgi Tev būtu tas, ka uzņēmums darbojas videi draudzīgi?

Nesvarīgi

Vairāk
nesvarīgi

Neitrāli

Vairāk svarīgi

Svarīgi

-2	-1	0	1	1
----	----	---	---	---

Atbild parasto skolu skolēni:

13. Vai Tev būtu vēlme, lai Tava skola iesaistītos Ekoskolas programmā?

- Jā
- Nē

14. Pēc Tavām domām, mācīšanās ekoskolā tevi veicinātu: (Izvēlies trīs būtiskākos)

- Interesēties par vides aktuālajām problēmām
- Taupīt resursus (elektrību, ūdeni u.c.)
- Šķirot atkritumus
- Materiālu pielietot otrreizēji (papīra, plastmasas u.c.)
- Pievērst ģimenes un draugu uzmanību vides problēmām
- Pievērsties veselīgam dzīvesveidam
- Ģimenes izdevumu palielināšanu, dzīvojot videi draudzīgāk
- Vairāk satraukties par vides problēmām
- Cits _____

Atbild Ekoskolu skolēni:

13. Mācīšanās ekoskolā tevi veicina: (Izvēlies trīs būtiskākos)

- a. Interesēties par vides aktuālajām problēmām
- b. Taupīt resursus (elektrību, ūdeni u.c.)
- c. Šķirot atkritumus
- d. Materiālu pielietot otrreizēji (papīra, plastmasas u.c.)
- e. Pievērst ģimenes un draugu uzmanību vides problēmām
- f. Pievērsties veselīgam dzīvesveidam
- g. Ģimenes izdevumu palielināšanu, dzīvojot videi draudzīgāk
- h. Vairāk satraukties par vides problēmām
- i. Cits _____

14. Novērtējiet, cik lielu ieguldījumu katra Ekoskolu programmas tēma Tev ir devusi.
(Tēmas novērtējiet skalā, kur 0 – nav vēl bijusi; 1 – ļoti maz, 4 – ļoti daudz)

	Nav bijusi	Ļoti maz	Maz	Daudz	Ļoti daudz
Atkritumi	0	1	2	3	4
Enerģija	0	1	2	3	4
Ūdens	0	1	2	3	4
Transports	0	1	2	3	4
Veselīgs dzīvesveids	0	1	2	3	4
Skolas vide un apkārtnē	0	1	2	3	4
Mežs	0	1	2	3	4
Klimata pārmaiņas	0	1	2	3	4

1. Skola kurā mācies:

---

2. Jūsu vecums?

a. 12 – 16

b. 17 – 19

3. Jūsu dzimums?

a. Sieviete

b. Vīrietis

4. Cilvēku skaits ģimenē:

a. 2

b. 3

c. 4 un vairāk

Bakalaura darbs „Ekoskolu ietekme uz vides apziņas veidošanu” izstrādāts LU Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Līva Ieleja _____

(paraksts)

(datums)

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Asoc. prof., Dr. oec. Džineta Dimante _____

(paraksts)

(datums)

Recenzents: M. soc. zin., lekt. Mārtiņš Danusēvičs _____

(paraksts)

(datums)

Darbs iesniegts Studiju centrā.

Dekāna pilnvarotā persona:

Studiju metodiķis: Laila Lisenko _____

(paraksts)

(datums)

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

____.____.2017. Nr.____.

Komisijas sekretāre: _____